

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU28

Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ändringar i utlänningslagen och brottsbalken som syftar till att skärpa reglerna om utvisning på grund av brott. Regeringens förslag innebär bl.a. att

- utvisning på grund av brottets allvar ska kunna ske vid lägre straffvärden än i dag
- det ska ställas högre krav på utlänningsens etablering i det svenska samhället för att han eller hon inte ska bli utvisad
- kravet på synnerliga skäl för utvisning när utlänningsen vistats länge i Sverige ska tas bort
- förbudet mot att i vissa fall utvisa den som kom till Sverige som ung tas bort och ska ersättas med kvalificerade krav för utvisning
- domstolen inte längre ska beakta det men som utlänningsen förorsakas genom utvisningen vid straffmätningen och valet av påföljd
- återreseförbuden blir längre och ska börja löpa vid dagen för utresa.

Därutöver föreslås i propositionen bl.a.

- ökade möjligheter att neka uppehållstillstånd för en utlänningsen som begått brott
- ett stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller allvarliga kränkningar i en nära relation.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

Utskottet föreslår med anledning av motionsyrkanden sju tillkännagivanden om

- återfallsbrottslighet (s. 38)
- obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott (s. 38)
- verkställighetshinder (s. 39)

- inhibition (s. 39)
- återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse (s. 39)
- återkallelse av uppehållstillstånd (s. 42)
- uppehållstillstånd på grund av anknytning vid brott mot familjemedlem (s. 42).

Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 20 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I en reservation yrkas avslag på propositionen. I sju reservationer (S, C, V, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:224 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk.

Drygt 30 yrkanden i fem följdmotioner.

Knappt 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Utvisning på grund av brott	10
Reservationer	44
1. Avslag på lagförslagen, punkt 1 (V)	44
2. Skydd mot utvisning för brottsoffer, punkt 2 (M, SD, KD)	44
3. Utvisning på grund av brott, punkt 4 (SD)	45
4. Utvisning på grund av brott, punkt 4 (KD)	46
5. Utvisning på grund av brott, punkt 4 (L)	47
6. Straffvärdegräns, punkt 5 (M, SD, L)	48
7. Anknytning vid utvisning på grund av brott, punkt 6 (M, KD, L)	49
8. Anknytning vid utvisning på grund av brott, punkt 6 (SD)	49
9. Återfallsbrottslighet, punkt 7 (S, V, MP)	50
10. Obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott, punkt 8 (S, C, V, MP)	51
11. Verkställighetshinder, punkt 9 (S, C, V, MP)	52
12. Inhibition, punkt 10 (V)	52
13. Återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse, punkt 11 (S, C, V, MP)	53
14. Utvisning på grund av brott för EU-medborgare och skyddsbehövande, punkt 12 (M, SD, KD)	54
15. Övrigt om utvisning på grund av brott och återreseförbud, punkt 13 (SD, KD)	55
16. Uppehållstillstånd för betänkanhetid och skydd mot utvisning för brottsoffer, punkt 14 (C, V, MP)	55
17. Uppehållstillstånd för betänkanhetid och skydd mot utvisning för brottsoffer, punkt 14 (L)	56
18. Återkallelse av uppehållstillstånd, punkt 15 (S, C, V, MP)	56
19. Uppehållstillstånd på grund av anknytning efter brott mot familjemedlem, punkt 16 (V)	57
20. Utvärdering, punkt 17 (M, SD, KD)	58
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	59
Propositionen	59
Följdmotionerna	59
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	62
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	68
<i>Bilaga 3</i>	
Justitieutskottets yttrande 2021/22:JuU7y	83

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på lagförslagen

Riksdagen avslår motion

2021/22:4644 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (V)

2. Skydd mot utvisning för brottsoffer

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i de delar det avser 7 kap. 4 § tredje stycket.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:224 punkt 1 i denna del och avslår motion

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 2 (M, SD, KD)

3. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan,

2. lag om ändring i brottsbalken,

3. lag om ändring i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:224 punkterna 1 i denna del, 2 och 3.

4. Utvisning på grund av brott

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:313 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:662 av David Lång (SD),

2021/22:856 av Edward Riedl (M),

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16,

2021/22:2552 av Jonas Andersson i Skellefteå m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 31,

2021/22:2997 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2021/22:3604 av Lars Beckman och Ellen Juntti (båda M),

2021/22:3884 av Robert Halef (KD) yrkande 1,

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 74 och 75,

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 33,

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkandena 34 och 42,

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (KD)

Reservation 5 (L)

5. Straffvärdegräns

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14,
2021/22:3048 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5,
2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 1,
2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12,
2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15,
2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 35,
2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 9,
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21 och
2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 6 (M, SD, L)

6. Anknytning vid utvisning på grund av brott

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:384 av Staffan Eklöf (SD),
2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15,
2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 2,
2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14,
2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 36,
2021/22:4034 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2,
2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 1,
2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 och
2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 7 (M, KD, L)

Reservation 8 (SD)

7. Återfallsbrottslighet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om återfallsbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 9 (S, V, MP)

8. Obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 38 och

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 2, 6 och 7 samt

bifaller delvis motionerna

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 15,

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 4,

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 10 (S, C, V, MP)

9. Verkställighetshinder

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om verkställighetshinder och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 3,

2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 37,

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 2 och

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5,

bifaller delvis motion

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 2 och

avslår motion

2021/22:3048 av Fredrik Schulte (M) yrkande 6.

Reservation 11 (S, C, V, MP)

10. Inhibition

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om inhibition och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 13 och

bifaller delvis motionerna

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 32 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 12 (V)

11. Återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 16 och 17 samt

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 39 och

40.

Reservation 13 (S, C, V, MP)

12. Utvisning på grund av brott för EU-medborgare och skyddsbehövande

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3065 av Borianan Åberg (M) yrkande 4,

2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 34 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 14 (M, SD, KD)

13. Övrigt om utvisning på grund av brott och återreseförbud

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkandena 4 och 8.

Reservation 15 (SD, KD)

14. Uppehållstillstånd för betänkanhetid och skydd mot utvisning för brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3202 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C),

2021/22:3579 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 56 och

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 16 (C, V, MP)

Reservation 17 (L)

15. Återkallelse av uppehållstillstånd

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om återkallelse av uppehållstillstånd och underrättelseskyldighet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 9–11 och

bifaller delvis motion

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 18 (S, C, V, MP)

16. Uppehållstillstånd på grund av anknytning efter brott mot familjemedlem

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om återvändande för den som utvisats på grund av brott mot familjemedlem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 6.

Reservation 19 (V)

17. Utvärdering

Riksdagen avslår motion

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 4 och 8.

Reservation 20 (M, SD, KD)

Stockholm den 2 juni 2022

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Mattias Karlsson i Luleå (M), Teresa Carvalho (S), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Rasmus Ling (MP), Ann-Sofie Alm (M), Jennie Åfeldt (SD), Jonny Cato (C), Tony Haddou (V) och Robert Hannah (L).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens proposition 2021/22:224 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk.

Riksdagen lämnade våren 2019 ett tillkännagivande om att utvisning på grund av brott bör användas i fler fall (bet. 2018/19:SfU16, rskr. 2018/19:177).

I april 2020 fick en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regelverket om utvisning på grund av brott och lämna förslag på en skärpt reglering som innebär att det finns förutsättningar att i fler fall än i dag utvisa utlänningar som begår brott (dir. 2020:44). I uppdraget har det även ingått att se över reglerna om att neka och återkalla uppehållstillstånd med anledning av brott. Utöver det har utredaren haft i uppdrag att ta ställning till hur skyddet mot utvisning för den som fallit offer för hedersrelaterad brottslighet kan stärkas och om ytterligare myndighetsaktörer ska kunna ansöka om uppehållstillstånd för betänketid för offer för människohandel. Utredningen, som antog namnet Utredningen om utvisning på grund av brott, överlämnade i juni 2021 betänkandet Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk (SOU 2021:61). Betänkandet har remissbehandlats.

Lagförslagen har i huvudsak granskats av Lagrådet.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Med anledning av propositionen har det väckts fem motioner. I betänkandet behandlar utskottet även ca 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22 om motsvarande frågor. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Socialförsäkringsutskottet beslutade den 21 april 2022 att ge justitieukskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2021/22:224 och eventuella följd-motioner i de delar som berör justitieukskottets beredningsområde. Justitieukskottets yttrande finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Utvisning på grund av brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar för att skärpa regelverket om utvisning på grund av brott. Förslagen innebär bl.a. att utvisning på grund av brottets allvar ska kunna ske vid lägre straffvärden än i dag, att det ställs högre krav på utlänningens etablering i det svenska samhället för att han eller hon inte ska bli utvisad, att kravet på synnerliga skäl för utvisning när utlänningen vistats länge i Sverige tas bort, att förbudet mot att i vissa fall utvisa den som kom till Sverige som ung tas bort och ersätts med kvalificerade krav för utvisning, att domstolen inte längre ska beakta det men som utlänningen förorsakas genom utvisningen vid straffmätning och val av påföljd samt att återreseförbuden blir längre och börjar löpa vid dagen för utresa. Därutöver föreslås ökade möjligheter att neka uppehållstillstånd för en utlänning som begått brott och ett stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller allvarliga kränkningar i en nära relation. Vidare föreslås att socialnämnden får ansöka om uppehållstillstånd för betänketid för människohandelsoffer.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om återfallsbrottslighet, obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott, verkställighetshinder, inhibition, återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse, återkallelse av uppehållstillstånd och uppehållstillstånd på grund av anknytning vid brott mot familjemedlem och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. avslag på propositionen, straffvärdegränsen och anknytning vid utvisning på grund av brott.

Jämför reservation 1 (V), 2 (M, SD, KD), 3 (SD), 4 (KD), 5 (L), 6 (M, SD, L), 7 (M, KD, L), 8 (SD), 9 (S, V, MP), 10 (S, C, V, MP), 11 (S, C, V, MP), 12 (V), 13 (S, C, V, MP), 14 (M, SD, KD), 15 (SD, KD), 16 (C, V, MP), 17 (L), 18 (S, C, V, MP), 19 (V) och 20 (M, SD, KD).

Gällande ordning

Utvisning på grund av brott

Om en person som inte är svensk medborgare gör sig skyldig till brott kan en allmän domstol förutom att döma ut påföljd för brottet under vissa förutsättningar även besluta att utlänningen ska utvisas ur Sverige på grund av sin brottslighet. De centrala bestämmelserna om detta finns i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716), förkortad UtLL.

De grundläggande krav som ska vara uppfyllda för att domstolen ska kunna besluta om utvisning på grund av brott finns i 8 a kap. 1 § UtLL. Bestämmelserna innebär att en utlänning, som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare, får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse. Utvisning får också beslutas när domstolen undanröjer en tidigare villkorlig dom eller skyddstillsyn och dömer till annan påföljd (8 a kap. 1 § första stycket UtLL). Att brottet ska kunna leda till fängelse innebär att fängelse ska ingå i straffskalan för brottet. Däremot krävs det inte att påföljden bestäms till fängelse i det enskilda fallet.

Därutöver krävs även, för att utvisning ska få beslutas, att utlänningen döms till en svårare påföljd än böter och att

1. gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet eller
2. brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att utlänningen inte bör få stanna kvar (8 a kap. 1 § andra stycket).

För att utvisning ska få beslutas med hänvisning till risken för fortsatt brottslighet förutsätts att risken är konkret. Det måste också finnas ett rimligt underlag för bedömningen. Återfallsrisken behöver inte avse sådan brottslighet som är likartad med den aktuella. Det är tillräckligt att omständigheterna tyder på en brottsbenägenhet i allmänhet (prop. 1993/94:159 s. 12 och 33, se även rättsfallet NJA 2019 s. 544).

Vidare gäller som en allmän riktlinje att brottet har ett straffvärde om minst ett års fängelse. I förarbetena betonas att den angivna gränsen inte är absolut och att det förhållandet att ett utpräglat skyddsintresse åsidosätts bör vägas in i bedömningen (prop. 1993/94:159 s. 13 f.). Straffvärdegränsen om ett år har dock i praxis kommit att tillämpas tämligen strikt.

När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas ska den ta hänsyn till utlänningsans anknnytning till det svenska samhället. Domstolen ska särskilt beakta

1. utlänningsans levnadsomständigheter
2. om utlänningen har barn i Sverige och, om så är fallet, barnets behov av kontakt med honom eller henne, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningen utvisas
3. utlänningsans övriga familjeförhållanden och

4. hur länge utlännningen har vistats i Sverige (8 a kap. 2 § första stycket UtIL).

En utlännning som har vistats i Sverige med permanent uppehållstillstånd sedan minst fyra år när åtal väcktes, eller som då varit bosatt i Sverige sedan minst fem år, får utvisas endast när det finns synnerliga skäl. För en utlännning som kom till Sverige innan han eller hon fyllde 15 år och hade vistats här sedan minst fem år när åtal väcktes gäller ett absolut förbud mot utvisning (8 a kap. 3 § första och andra stycket UtIL).

Flyktingar och andra skyddsbehövande

Regelverket om utvisning på grund av brott innehåller även särskilda bestämmelser som gäller till skydd för den som är flykting. Bestämmelserna bygger på Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention från 1951 angående flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen). Vem som är att anse som flykting definieras i 4 kap. 1 § UtIL.

För att den som är flykting och behöver en fristad i Sverige ska kunna utvisas på grund av brott krävs att han eller hon har begått ett synnerligen grovt brott och att det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna här. Gränsen för vad som ska anses som ett synnerligen grovt brott har i praxis vanligen ansetts gå vid brott för vilket utlännningen har dömts till ett långt fängelsestraff (se t.ex. NJA 1981 s. 1246 och NJA 1991 s. 203). En flykting får också utvisas på grund av brott om han eller hon i Sverige eller utomlands har bedrivit verksamhet som har inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta med sådan verksamhet här (8 a kap. 2 § andra stycket UtIL).

Dessa bestämmelser till skydd för flyktingar gäller även för den som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. UtIL och den som har uppehållstillstånd som tribunalvittne eller nära anhörig till ett tribunalvittne (21 kap. 9 § och 22 kap. 5 § UtIL). Däremot gäller skyddet inte för den som är alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § UtIL. För alternativt skyddsbehövande gäller de grundläggande och allmänna bestämmelserna om utvisning på grund av brott samt i tillämpliga fall andra specialbestämmelser. För denna grupp kan det däremot i vissa fall finnas hinder mot att utvisningsbeslutet verkställs, vilket – beroende på omständigheterna – kan få till följd att domstolen inte beslutar om utvisning (8 a kap. 4 § UtIL).

EES-medborgare

I det s.k. rörlighetsdirektivet (2004/38/EG) definieras vem som är EES-medborgare respektive familjemedlem till en EES-medborgare (1 kap. 3 b § andra stycket och 3 a kap. 2 § UtIL).

EES-medborgare och deras familjemedlemmar får utvisas ur Sverige på grund av brott om de grundläggande förutsättningarna för utvisning som gäller för andra utlännningar, enligt 8 a kap. 1 § UtIL är uppfyllda och utvisningen sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet (8 a kap. 5 § första stycket

UtlL). Uttrycket allmän ordning och säkerhet är ett unionsrättsligt begrepp och ska ges den innebörd som följer av unionsrätten.

Av 8 a kap. 5 § UtlL framgår att bestämmelserna i 8 a kap. 2–4 §§ UtlL, dvs. de allmänna bestämmelser som tar sikte på utlänningens anknytning till Sverige, vistelsetid i landet och verkställighetshinder, gäller för EES-medborgare och deras familjemedlemmar. Därutöver gäller särskilda bestämmelser om skydd mot avvísning och utvisning för EES-medborgare och deras familjemedlemmar enligt 8 kap. 12–14 §§ UtlL. Detta innebär bl.a. att avvísning eller utvisning endast får ske om utlänningens eget beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse. Tidigare domar i brottmål får inte i sig utgöra skäl för ett sådant beslut, och det får inte vara ekonomiska syften som ligger till grund för beslutet. Vidare ska vissa omständigheter kring utlänningens person och levnadssituation – däribland ålder, hälsotillstånd och familjesituation – särskilt beaktas vid ett beslut om avvísning eller utvisning. Det finns dessutom särskilda, mer kvalificerade förutsättningar för avvísning och utvisning av vissa kategorier av EES-medborgare och deras familjemedlemmar som innebär att de personer som har permanent uppehållsrätt endast får avvisas eller utvisas om det finns synnerliga skäl. För EES-medborgare som är barn eller som har vistats i Sverige i tio år gäller i stället att beslutet om avlägsnande måste vara oundgängligen nödvändigt med hänsyn till allmän säkerhet.

Som en följd av utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU har det införts en särskild bestämmelse i fråga om utvisning av vissa brittiska medborgare och deras familjemedlemmar (8 a kap. 5 § fjärde stycket UtlL). Bestämmelsen innebär att det som gäller för EES-medborgare och deras familjemedlemmar även gäller vid utvisning av en utlänning som har beviljats uppehållsstatus i Sverige eller i övrigt utövar rättigheter enligt avdelning II i andra delen av utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU.

Medborgare i de nordiska länderna omfattas av de särskilda bestämmelser som gäller för EES-medborgare. Därutöver gäller enligt 8 a kap. 5 § tredje stycket UtlL att nordiska medborgare som bott i Sverige i minst två år när åtal väcks endast får utvisas om det finns synnerliga skäl.

Varaktigt bosatta

I 5 a kap. UtlL finns bestämmelser om ställning som varaktigt bosatt i Sverige, vilket är en särskild status som kan beviljas vissa utlänningar som inte är EES-medborgare och som har vistats utan avbrott i Sverige med uppehållstillstånd eller på annan grund har varit lagligen bosatt under minst fem år samt vid tiden för ansökan bl.a. uppfyller ett försörjningskrav (5 a kap. 1 och 2 §§ UtlL). Den som har beviljats ställning som varaktigt bosatt ges ett skydd mot utvisning som liknar det som gäller för EES-medborgare.

Verkställighet av beslut om utvisning på grund av brott

När en fråga om utvisning på grund av brott prövas ska rätten ta hänsyn till om utlänningen enligt 12 kap. UtL inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs (8 a kap. 4 § UtL).

Bestämmelser om hinder mot att verkställa ett beslut om utvisning finns i 12 kap. 1–3 a §§ UtL. Dessa bestämmelser innebär bl.a. att utvisning aldrig får verkställas till ett land om det finns skälig anledning att anta att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Det samma gäller om utlänningen inte är skyddad i det landet mot att sändas vidare till ett land där han eller hon skulle vara i sådan fara (12 kap. 1 § UtL). Utvisning får inte heller – som huvudregel – verkställas till ett land där utlänningen riskerar att utsättas för förföljelse (12 kap. 2 § UtL). Det kan vara förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Vidare får ett beslut om utvisning av en utlänning som är att anse som alternativt skyddsbehövande, i fall av en väpnad konflikt, inte verkställas till utlänningens hemland – eller till ett land där han eller hon riskerar att sändas till hemlandet – om det finns synnerliga skäl mot det (12 kap. 3 § UtL).

Återreseförbud

Ett beslut om utvisning på grund av brott ska alltid innehålla ett förbud för utlänningen att återvända till Sverige, antingen för viss tid eller utan tidsbegränsning. I ett beslut med ett tidsbegränsat återreseförbud ska utlänningen upplysas om vilken dag förbudet upphör att gälla. I beslutet ska han eller hon också upplysas om den påföljd en överträdelse av förbudet kan medföra (8 a kap. 8 § UtL).

En utlänning som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän han eller hon enligt ett verkställt beslut om utvisning på grund av brott inte har rätt att återvända hit kan dömas till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter (20 kap. 2 § UtL).

Utvisningsmen

Av 29 kap. 5 § första stycket 6 brottsbalken, förkortad BrB, framgår att domstolen vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skälig omfattning ska beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur landet.

Neka och återkalla uppehållstillstånd

Flyktingar och alternativt skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd, enligt 5 kap. 1 § UtL. Uppehållstillstånd får dock vägras en flykting om han eller hon

1. genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige eller
2. har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta verksamheten här.

Vid prövningen av bl.a. en ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning ska det särskilt beaktas om den sökande har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet. Vid prövning av uppehållstillstånd för t.ex. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande ska det särskilt beaktas om utlänningen eller utlänningens barn kan antas bli utsatt för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid om uppehållstillstånd skulle beviljas. Upphållstillstånd ska inte beviljas en person som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat, eller hans eller hennes anhöriga, om personen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet (5 kap. 17 § UtL). Migrationsöverdomstolen har i ett vägledande avgörande (MIG 2019:23) uttalat att det inte finns något ovillkorligt krav på att fängelsestraff ska ha utdömts för att brottsligheten ska beaktas inom ramen för vandelsprövningen.

Enligt 5 kap. 17 a § första stycket 1 UtL får uppehållstillstånd vägras kärnfamilj som ansöker om uppehållstillstånd på grund av anknytning bl.a. om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillstånd får återkallas för en utlänning som medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller medvetet har förtigit omständigheter som har varit av betydelse för att få tillståndet. Om utlänningen har vistats här i landet i mer än fyra år med uppehållstillstånd får återkallelse dock ske endast om det finns synnerliga skäl (7 kap. 1 § UtL).

Återkallelse av uppehållstillstånd får vidare ske om det finns särskilda skäl, men bara om utlänningen ännu inte har rest in i Sverige (7 kap. 2 § UtL). Ett exempel är att förutsättningen för uppehållstillstånd har ändrats väsentligt. Om utlänningen har rest in i landet får enligt 7 kap. 3 § UtL uppehållstillståndet återkallas om

1. utlänningen utan arbetstillstånd bedriver verksamhet som kräver ett sådant tillstånd
2. utlänningen har beviljats arbetstillstånd och anställningen har upphört, om inte utlänningen har fått en ny anställning eller
3. det på grund av tidigare verksamhet eller i övrigt kan antas att utlänningen kommer att bedriva sabotage, spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet i Sverige eller i något annat nordiskt land.

Upphållstillstånd får dock inte återkallas enligt 1 eller 3 ovan om utlänningen har vistats här i landet i mer än tre år med uppehållstillstånd när frågan om återkallelse prövas av den myndighet som först beslutar i saken.

Vid bedömningen av om ett uppehållstillstånd ska återkallas när utlänningen har rest in i landet ska hänsyn tas till den anknytning utlänningen

har till det svenska samhället och till om andra skäl talar mot en återkallelse. Vid bedömningen ska särskilt beaktas levnadsomständigheter, om utlänningen har barn i Sverige, övriga familjeförhållanden och vistelsetiden i Sverige (7 kap. 4 § UtL).

Uppehållstillstånd för betänketid

Enligt 5 kap. 15 § UtL ska ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänning som vistas här, om det behövs för att en förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras, utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, utlänningen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser och hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas. Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, ska på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras och hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.

Ett uppehållstillstånd för att en förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras får förlängas om förundersökningsledaren begär det under vissa förutsättningar. Ett uppehållstillstånd för betänketid får förlängas om förundersökningsledaren begär det och det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och under vissa förutsättningar.

Skydd mot utvisning för brottsoffer

Uppehållstillstånd får enligt 5 kap. 16 § UtL beviljas en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som t.ex. make, maka eller sambo och som inte kan få ett nytt sådant uppehållstillstånd för att förhållandet har upphört om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige
2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid eller
3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i 13 månader.

Propositionen

Utvisning på grund av brott

I propositionen anges att en alltmer globaliserad värld med en ökad personrörlighet ställer krav på förändringar av utlänningsrätten. Det har skett en

omfattande samhällsutveckling efter 1994 när den senaste större översynen av reglerna om utvisning på grund av brott gjordes (prop. 1993/94:159). Som exempel kan nämnas att Sverige blev medlem i EU 1995 och att andelen utländska medborgare i landet ökat under 2000-talet, från 5,4 procent av befolkningen 2000 till 8,7 procent 2020. Brottsligheten har också utvecklats och digitaliseringen har möjliggjort nya typer av brottsupplägg. Vidare har enligt propositionen brottsligheten inom ramen för kriminella nätverk ökat och sedan mitten av 1990-talet har hedersrelaterat våld och förtryck varit en uppmärksam fråga. Regeringen anför att hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar ett stort fysiskt och psykiskt lidande för den som drabbas. Regeringen anser därför att reglerna om utvisning på grund av brott måste bli mer ändamålsenliga och anpassas efter nuvarande förhållanden. Vidare bör det svenska regelverket inte väsentligen avvika från dem i våra nordiska grannländer. Regeringen föreslår således att regelverket om utvisning på grund av brott ska skärpas så att det blir möjligt att i fler fall än i dag utvisa utlänningar som begår brott. Regelverket ska samtidigt svara mot proportionalitetsprincipens krav, möjliggöra en nyanserad bedömning och uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Regeringen föreslår att kapitlet i utlänningslagen om utvisning på grund av brott ska upphävas och ersättas av ett nytt kapitel där bestämmelserna struktureras om och förses med fler rubriker för att regelverket ska bli mer överskådligt.

Regeringen anser att ett beslut om utvisning på grund av brott även fortsättningsvis ska förutsätta att utlänningen döms till en strängare påföljd än böter. Dessutom bör det, liksom i dag, krävas att det antingen finns en risk för fortsatt brottslighet här i landet eller att brottet är av visst allvar. Det uttryckliga kravet på att brottet ska kunna leda till fängelse för att utvisning ska få ske ska emellertid enligt regeringens förslag tas bort ur lagtexten.

När det gäller risk för fortsatt brottslighet som ett skäl för utvisning bör det enligt regeringens förslag bedömas på samma sätt som i dag. Risker för återfall måste kunna karaktäriseras som konkret och det ska finnas ett rimligt underlag för bedömningen. Detta innebär normalt att utlänningen vid åtminstone ett tidigare tillfälle har dömts för brott, godkänt ett strafföreläggande, fått en åtalsunderlåtelse eller fått en straffvarning. I propositionen anges att ett antagande om återfallsrisk ibland kan vara befogat även utan att det finns dokumentation om tidigare lagföringar, exempelvis om utlänningen vid den första lagföringen döms för flera brott. Andra omständigheter som kan vägas in i bedömningen är om brottet har begåtts i nära anslutning till utlänningsanskomst till Sverige eller om han eller hon lever under oordnade ekonomiska och sociala förhållanden. Också en utländsk dom kan ges betydelse vid bedömningen av återfallsrisken. Även brottets karaktär kan tala för att det finns risk för återfall. Detta kan vara fallet när brottsligheten indikerar yrkesmässig verksamhet eller om brottstypen annars i hög grad utgör ett upprepningsbrott. Våld i nära relationer har i rättspraxis pekats ut som en sådan brottstyp (NJA 2019 s. 544). Det måste även anses gälla när brottsligheten är hedersrelaterad. Oavsett förekomsten av tidigare lagföringar måste domstolen

i varje enskilt fall göra en noggrann prövning av återfallsrisken, där samtliga relevanta förhållanden beaktas och vägs samman.

När det gäller den s.k. straffvärdegränsen för utvisning, där det inte finns en återfallsrisk, anser regeringen att den nuvarande gränsen på ett års fängelse bör sänkas. Regeringen noterar att utvisning i dag i allmänhet inte kan komma i fråga vid t.ex. en relativt allvarlig misshandel med ett straffvärde på åtta månaders fängelse, samtidigt som det finns förutsättningar för utvisning på grund av återfallsrisk vid exempelvis tre fall av stöld med ett samlat straffvärde på två månaders fängelse. Regeringen föreslår därför att utvisning oberoende av återfallsrisk ska få ske om brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader. Med detta förslag kommer misshandelsbrott, flera sexualbrott, vissa fall av äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott att kunna leda till utvisning även om det inte finns en risk för återfall. Straffvärdesänkningen medför också att brott med heders- eller hatbrottsmotiv i större utsträckning blir utvisningsgrundande. Förhållandet att gärningen har haft ett heders- eller hatbrottsmotiv ska dessutom beaktas i skärpande riktning enligt 29 kap. 2 § BrB vid bedömningen av brottets straffvärde. Därmed kan det förväntas att sådana brott oftare når upp till straffvärdegränsen om sex månader än andra jämförbara brott utan sådana motiv.

Vidare föreslår regeringen vad gäller straffvärdegränsen att den även fortsättningsvis ska kunna underskridas när brottets karaktär ger skäl till det. En sådan ordning gäller redan i dag och bidrar till att domstolen kan göra en nyanserad bedömning av utvisningsfrågan. Det blir också möjligt att undvika situationer som annars skulle kunna vara stötande för rättskänslan. Brottet bör ofta vara av sådan karaktär att det kan leda till utvisning vid lägre straffvärden än sex månader när det har inneburit ett angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när brottet annars utgjort en påtaglig integritetskränkning. Detta bör i synnerhet gälla om angreppet varit oprovocerat, utövats i en nära relation eller riktat sig mot någon som befinner sig i en skyddslos ställning, såsom en äldre person eller ett barn. Detsamma bör gälla om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs heder. Vidare kan det finnas skäl att överväga utvisning vid lägre straffvärden när ett motiv för brottet varit att kränka någon på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet. Även brott som har riktat sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse bör i många fall anses vara av sådan karaktär att straffvärdegränsen kan underskridas. Brottets straffvärde bör också kunna ha betydelse vid bedömningen av om brottets karaktär är sådant att det bör vara utvisningsgrundande oberoende av om det finns en återfallsrisk. Om straffvärdet för det aktuella brottet ligger långt under straffvärdegränsen kan det som regel knappast anses vara av sådan karaktär att det i sig motiverar utvisning. Om straffvärdet ligger nära sex månader, och brottet har varit av sådan karaktär att det talar för utvisning, bör utvisning normalt sett kunna komma i fråga.

Vad gäller den s.k. anknytningsregleringen anser regeringen att domstolen vid prövningen av om en utlänning ska utvisas på grund av brott bör fortsätta

att väga hans eller hennes anknytning till Sverige mot de skäl som talar för utvisningen. Det finns dock enligt regeringen skäl att strama åt reglerna så att skyddet mot utvisning förbehålls de fall när utlänningen i nämnvärd utsträckning har etablerat sig i det svenska samhället eller har starka familjeband hit. Vid bedömningen ska brottslighetens karaktär, straffvärde, återfallsrisk och flerfaldig brottslighet vägas mot anknytningen. Att utvisningen ska vara proportionerlig följer även av bl.a. Europakonventionen. Det finns skäl att se särskilt allvarligt på brott av viss karaktär, t.ex. att brottet har haft ett heders- eller hatbrottsmotiv. När straffvärdet vida överstiger straffvärdegränsen, exempelvis vid allvarligare fall av vålds- och sexualbrott, grova narkotika- och vapenbrott eller allvarlig brottslighet inom ramen för kriminella nätverk, anser regeringen att utgångspunkten bör vara att utvisning ska ske om inte mycket starka skäl talar i motsatt riktning. Bedömningen blir härigenom enligt regeringen mer i linje med hur avvägningen mellan skälen för utvisning och anknytningen till landet går till i de nordiska grannländerna.

När det gäller bedömningen av utlänningens etablering är personens arbetsförhållanden viktiga. Att utlänningen har ordnade boendeförhållanden kan också tala för att han eller hon har etablerat sig i samhället. Även på vilken grund utlänningen vistas i Sverige och om utlänningen befinner sig här lagligt är förhållanden som kan ha betydelse. I vilken mån utlänningen behärskar svenska språket liksom hur utlänningen har inrättat sig i samhället i övrigt är också förhållanden som bör beaktas. Den som ägnar sig åt upprepad kriminalitet eller annars lever utanför det reguljära samhället bör betraktas som svagt etablerad. Även vissa brottstyper kan tyda på en bristande anpassning till svenska normer och förhållanden. Inte minst gäller detta hedersrelaterad brottslighet. Vid bedömningen av utlänningens etablering bör dessutom hänsyn tas till utlänningens kvarvarande band till hemlandet. Även vistelsetid bör beaktas inom ramen för bedömningen av hur etablerad utlänningen är. Större vikt bör dock läggas vid de faktiska band som uppkommit under utlänningens vistelsetid i landet. En sammanvägd bedömning bör göras av utlänningens situation och omständigheterna i det enskilda fallet. En person som vistas illegalt i landet bör i huvudsak inte åtnjuta ett skydd mot utvisning på grund av vistelsetiden.

I dag gäller att en utlänning som döms för brott och som hade vistats i Sverige med permanent uppehållstillstånd sedan minst fyra år när åtal väcktes eller som då varit bosatt här sedan minst fem år får utvisas endast om det finns synnerliga skäl. Enligt regeringen kan det ifrågasättas varför en person som varit bosatt i landet i flera år men inte har etablerat sig här ska ges ett starkare skydd mot utvisning än den som vistats i Sverige en kortare tid men har etablerat sig här genom t.ex. arbete eller studier. Regeringen anser att regleringen med absoluta tidsgränser skapar en stelbenthet som inte tillåter att omständigheterna beaktas fullt ut i det enskilda fallet. Dessutom ger regleringen upphov till svårmotiverade trösklar. Regeringen föreslår därför att kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att utvisa en utlänning som har vistats en viss tid i

Sverige ska tas bort. Vistelsetiden bör i stället beaktas inom ramen för bedömningen av utlänningens etablering. Beroende på övriga omständigheter kan en mycket lång vistelsetid även fortsättningsvis medföra att det krävs starka skäl för att utvisning ska få ske. Det blir ytterst fråga om en helhetsbedömning i det enskilda fallet av vilken vikt som ska läggas vid de olika omständigheter som har betydelse för utvisningsfrågan samt hur dessa ska vägas mot varandra. En sådan ordning riskerar inte att gå emot Sveriges internationella åtaganden.

Regeringen föreslår även att de materiella bestämmelserna om utvisning på grund av brott av en utlänning som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. UtL eller uppehållstillstånd som tribunalvittne eller nära anhörig till ett sådant vittne enligt 22 kap. UtL ska finnas i 8 a kap. UtL i stället för 21 och 22 kap. UtL. I de två sistnämnda kapitlen ska det i stället finnas upplysningsbestämmelser. Regeringen bedömer dock att förutsättningarna för att utvisa den som är flykting inte bör ändras, eftersom bestämmelserna om skydd för flyktingar bygger på Sveriges åtaganden enligt Genèvekonventionen. När det gäller alternativt skyddsbehövande omfattas de inte av bestämmelserna till skydd för flyktingar. För dessa gäller de grundläggande och allmänna bestämmelserna om utvisning på grund av brott, samt i tillämpliga fall andra specialbestämmelser.

Mot bakgrund av samhällsutvecklingen med ökad brottslighet inom ramen för kriminella nätverk, ökat dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön och sänkt medianålder bland misstänka och gärningspersoner föreslår regeringen att förbudet mot att utvisa den som kom till Sverige innan han eller hon hade fyllt 15 år och som har vistats här viss tid ska tas bort. I stället ska en sådan person få utvisas endast om han eller hon har gjort sig skyldig till brottslighet som har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst två år eller som annars är av sådan karaktär att han eller hon inte bör stanna kvar i Sverige. Utvisning ska även få ske om utlänningen har återfallit i brott på ett sådant sätt att han eller hon inte bör få stanna kvar. Regeringen noterar att det hittillsvarande förbudet ger ett starkare skydd mot utvisning än vad som krävs enligt Sveriges internationella åtaganden och dessutom saknar motsvarighet bland de nordiska grannländerna.

EES-medborgare

Regeringen noterar att kraven för utvisning av EES-medborgare har införts som en följd av rörlighetsdirektivet. Reglerna återger de centrala krav som följer av direktivet. Regeringen gör bedömningen att det inte finns något utrymme att skärpa regelverket.

Kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att avvisa eller utvisa en EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare med permanent uppehållsrätt föreslås emellertid ersättas med ett krav som innebär att avvísning eller utvisning endast får ske om det är särskilt motiverat av hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Detta ska gälla såväl vid utvisning på grund av brott som vid avvísning eller utvisning enligt 8 kap. UtL. Detsamma ska gälla för vissa brittiska medborgare och deras familjemedlemmar.

Regeringen föreslår att kravet på synnerliga skäl för att utvisa en medborgare i ett annat nordiskt land som vistats i Sverige sedan minst två år när åtal väcktes ska tas bort.

Varaktigt bosatta

Regeringen föreslår att den som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska få utvisas på grund av brott endast om han eller hon utgör ett reellt och tillräckligt allvarligt hot mot allmän ordning och säkerhet. När en domstol överväger om en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt ska utvisas ska den ta hänsyn till hur länge utlänningen har varit bosatt i Sverige, hans eller hennes ålder, följderna av en utvisning för utlänningen och hans eller hennes familjemedlemmar samt utlänningens band till Sverige eller avsaknad av band till ursprungslandet. Dessa särskilda förutsättningar för utvisning av varaktigt bosatta ska tillämpas vid sidan av de grundläggande förutsättningarna för utvisning. Skyddet för varaktigt bosatta är snarlikt det som tillkommer EES-medborgare, men en varaktigt bosatt kan utvisas på något mindre allvarlig grund än vad som krävs för att utvisa en EES-medborgare.

Verkställighet av beslut om utvisning på grund av brott

När det gäller verkställighetshinder som t.ex. risk för tortyr eller förföljelse i hemlandet bör domstolarna enligt regeringen även fortsättningsvis beakta detta vid prövningen av utvisningsfrågan. Om domstolen bedömer att en utvisning inte kommer att kunna verkställas i samband med att den dömda frigges avstår domstolen från att besluta om utvisning. Om hänsyn till verkställighetshinder tas först i samband med att beslutet ska verkställas kan det leda till att utvisningsbeslutet måste upphävas efter avtjänat straff om verkställighet då inte är möjlig. Förutom merarbete och ökade kostnader som följer av detta kan också icke verkställda utvisningar minska allmänhetens förtroende för systemets funktionalitet. Att verkställighetshinder beaktas i ett tidigt skede innebär också att utlänningen och hans eller hennes anhöriga kan besparas en lång ovisshet om huruvida en utvisning kan förväntas trots påståenden om hinder mot verkställighet.

Återreseförbud

Enligt nuvarande praxis krävs det mycket höga straffvärden för att det ska bli fråga om längre eller varaktiga återreseförbud. De straffhöjningar som har gjorts på senare tid har mindre betydelse för sådana återreseförbud. Den svenska tillämpningen framstår dessutom som återhållsam vid en jämförelse med Sveriges grannländer. Regeringen anser därför att återreseförbuden bör bli längre och att de varaktiga återreseförbuden inte bara bör vara förbehållna de allra grövsta brotten. Om brottslighetens straffvärde motsvarar fängelse i mindre än ett år ska återreseförbudet normalt bestämmas till fem år. Motsvarar det fängelse i ett år eller mer men inte två år ska återreseförbudet normalt bestämmas till tio år. Vid högre straffvärden ska återreseförbudet normalt inte

tidsbegränsas. Regeringen anser att nivåerna bör komma till uttryck i lagtexten för att bl.a. säkerställa att förslaget i praktiken leder till den avsedda skärpningen och uppnå ökad förutsägbarhet och tydlighet för den enskilde och tillämparen. Som skäl för att bestämma återreseförbudets längd på ett annat sätt än nivåerna i regeringens lagförslag får domstolen beakta brottslighetens karaktär och risken för att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Domstolen får också ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till honom eller henne. Det ska i likhet med förslaget om hänsyn till anknytning vid bedömningen av om en utlänning ska utvisas göras en stramare bedömning av anknytningen än hittills. Den föreslagna ordningen innebär t.ex. att den som gör sig skyldig till grov misshandel eller rån med ett straffvärde på upp till två års fängelse som utgångspunkt kan räkna med ett tioårigt återreseförbud. Det innebär också att t.ex. ett allvarligt brott som våldtäkt, till skillnad från i dag, kan leda till ett återreseförbud utan tidsbegränsning. Detsamma gäller för t.ex. grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott. Regeringen lyfter fram att det ska göras en sammanvägd bedömning och att t.ex. brottet sabotage mot blåljusverksamhet kan ge anledning att överväga en längre förbudstid.

Regeringen anger i propositionen att eftersom återreseförbudet i dag räknas från dagen för underrättens dom löper tiden för förbudet både under en eventuell fortsatt rättsprocess och under straffverkställighetsförfarandet. Detta kan leda till att förbudet upphör att gälla innan utvisningen har verkställts. En praxis där återreseförbudet räknas från dagen för underrättens dom är inte heller förenlig med EU-rätten. Därför föreslår regeringen att en ny bestämmelse ska införas i utlänningslagen enligt vilken återreseförbud vid utvisning på grund av brott börjar löpa den dag som utlänningen lämnar medlemsstaternas territorium eller, om beslutet om utvisning ska verkställas till en medlemsstat, den dag utlänningen lämnar Sverige. Domstolen ska i beslut med tidsbegränsade återreseförbud inte längre ange vilken dag förbudet upphör att gälla.

Utvisningsmen

Utvisning på grund av brott är inte en brottspåföljd utan en särskild rättsverkan av brott. Om en person har begått ett brott och utvisas på grund av det får han eller hon både en påföljd för brottet och ett utvisningsbeslut. För att den samlade reaktionen på brottet inte ska bli oproportionerligt sträng finns en bestämmelse om s.k. utvisningsmen i brottsbalken. Bestämmelsen innebär att domstolen vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skäligen omfattning ska beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon utvisas ur landet på grund av brottet. Det förekommer att ett beslut om utvisning inte kan verkställas, t.ex. på grund av verkställighetshinder. Om den dömde i ett sådant fall har fått strafflindring på grund av att domstolen har beaktat utvisningsmen har han eller hon fått ett kortare straff utan att det finns något sakligt skäl för det, dvs. utan att han eller hon faktiskt drabbats av något men. Den

ordningen är enligt regeringen i hög grad otillfredsställande. Även om det handlar om ett begränsat antal fall kan resultaten ändå uppfattas som stötande och bidra till att skada tilltron till rättssystemet. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen i brottsbalken om att domstolen vid straffmätningen ska beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon utvisas på grund av brottet ska tas bort. Utvisningen ska därmed inte heller inverka på påföljdsvalet. Det men som utvisningen innebär för den enskilde bör i stället som i t.ex. Norge och Finland beaktas när återreseförbudets längd bestäms.

Hedersrelaterade brott

I propositionen anges att som ett led i att bekämpa hedersrelaterad brottslighet och hatbrott bör det säkerställas att den som har gjort sig skyldig till sådan brottslighet utvisas från Sverige i de fall det finns förutsättningar för det. Regeringens förslag innebär således att hedersrelaterade brott och hatbrott kommer att vara utvisningsgrundande i avsevärt större utsträckning än i dag. Straffvärdegränsen föreslås sänkas till sex månader och brott av viss karaktär, däribland sådana brott som har haft ett heders- eller hatbrottsmotiv, ska i sig vara utvisningsgrundande även vid lägre straffvärden än sex månader. Därutöver ska ett heders- eller hatbrottsmotiv ses som ett tungt vägande skäl för utvisning vid avvägningen mot utlänningens anknytning till Sverige. Mot denna bakgrund finns enligt regeringen inte ett behov av att införa några ytterligare bestämmelser om utvisning som gäller specifikt för denna typ av brottslighet.

När det gäller frågan om att införa en obligatorisk skyldighet för domstolarna att pröva frågan om utvisning vid denna typ av brottslighet anser regeringen att det av principiella skäl inte är lämpligt. Det skulle gå stick i stäv med utvecklingen som går mot en alltmer ackusatorisk process där domaren intar en i princip objektiv och i förhållande till parterna opartisk inställning. Det skulle också leda till stora praktiska och resurskrävande svårigheter för domstolarna ur bl.a. handläggningssynpunkt, eftersom det i regel inte framkommer att en gärning har haft ett visst motiv förrän under huvudförhandlingen. Enligt regeringens bedömning bör det därför inte införas en skyldighet för domstolen att alltid pröva frågan om utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott. Regeringen avser dock att i ett annat sammanhang utreda om en ordning med ökat ansvar eller en skyldighet för åklagaren att yrka på utvisning i dessa mål bör införas.

Neka och återkalla uppehållstillstånd

Regeringen anför att det är viktigt att det finns förutsättningar för att avslå en ansökan om uppehållstillstånd i de fall sökanden har gjort sig skyldig till sådan brottslighet att han eller hon inte bör få bosätta sig i Sverige. Regelverket behöver ge utrymme för en nyanserad bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. I dag anges inte några särskilda krav på brottslighetens allvar för att den ska kunna läggas till grund för ett beslut att neka uppehållstillstånd.

Det har däremot i förarbetena uttalats att det normalt bör krävas att det finns en lagakraftvunnen dom som avser fängelsestraff av inte alltför kort varaktighet (prop. 2004/05:170 s. 202). Detta framstår enligt regeringen som ett förhållandevis högt ställt krav, särskilt när det handlar om personer som ansöker om uppehållstillstånd för första gången och som inte har någon närmare anknytning till Sverige. Uttalandet i förarbetena innebär också att det i praktiken ställs upp ett högre krav för att neka uppehållstillstånd för den som begått brott än vad som gäller vid utvisning på grund av brott. En sådan skillnad framstår enligt regeringen inte som motiverad. Det får tvärtom anses vara en naturlig utgångspunkt att toleransnivån för brottslighet är lägre vid den vandelsprövning som ska göras vid en ansökan om uppehållstillstånd, i vart fall vid första ansökningstillfället, som i regel sker innan utlänningsreser in i Sverige, än vad som gäller vid utvisning på grund av brott. Även om det finns sparsamt med publicerade avgöranden som belyser hur vandelsprövningen tillämpas i praktiken finns det en risk för att bestämmelsen tillämpas alltför återhållsamt i förhållande till de tillståndsgrunder som den i dag omfattar. Regeringen föreslår därför att uttrycket brottslighet ersätts av ordet brott så att det vid prövningen av en ansökan om uppehållstillstånd enligt 5 kap. UtL med de undantag som redan gäller för skyddsbehövande och vissa andra grupper särskilt ska beaktas om den sökande gjort sig skyldig till brott eller brott i förening med annan misskötsamhet. Detta tydliggör att det är tillräckligt med ett brott och att det inte behöver vara fråga om brott av viss omfattning för att kunna beaktas. Även ett kortare fängelsestraff eller en icke frihetsberövande påföljd bör få genomslag vid prövningen. Inte bara lagakraftvunna domar utan även andra lagföringar, som t.ex. godkända strafförelägganden, kan beaktas vid bedömningen. Regeringen gör ingen ändring av tillämpningsområdet för vandelsprövningen. De undantag från tillämpningsområdet som i dag gäller för skyddsbehövande och vissa andra grupper ska således fortsätta att gälla.

Frågan om utvisning av en utlänning som döms för brott i Sverige handläggs inom ramen för brottmålsprocessen. Vid ett sådant beslut om utvisning förfaller de eventuella arbets- eller uppehållstillstånd som utlänningsresen tidigare beviljats. Regeringen anger att det i detta ärende inte finns något underlag för att tydliggöra detta i lagtexten.

När det gäller återkallelse av uppehållstillstånd, exempelvis när utlänningsresen medvetet lämnat oriktiga uppgifter, ska hänsyn tas till utlänningsresens anknytning till Sverige och till om andra skäl talar mot att tillståndet återkallas. Regeringen föreslår att det vid en sådan bedömning särskilt ska beaktas i vilken utsträckning utlänningsresen har etablerat sig i det svenska samhället. Förslaget innebär att det blir fråga om en stramare reglering, där skyddet mot återkallelse förbehålls de fall då utlänningsresen har etablerat sig i det svenska samhället eller har starka familjeband hit, på samma sätt som vid utvisning på grund av brott. Om utlänningsresen har barn i Sverige ska barnets behov av kontakt med honom eller henne, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas om utlänningsresens uppehållstillstånd återkallades också särskilt beaktas. Även utlänningsresens övriga familjeförhållanden ska särskilt beaktas.

Uppehållstillstånd för betänketid

Förebyggande och bekämpande av människohandel är en högt prioriterad fråga för regeringen. Det är angeläget att offer för människohandel erbjuds nödvändigt stöd för att kunna återhämta sig och återgå till ett normalt liv. En återhämtningsperiod kan också vara nödvändig för att kunna och vilja delta i förundersökning och rättegång. I propositionen anges att många offer för människohandel är kvinnor och flickor från en fattig bakgrund i länder där deras rättigheter begränsas på olika sätt. De kan därför ofta ha ett bristande förtroende för rättsvärdande myndigheter och saknar i många fall kunskaper i svenska och om det svenska samhället. De kan dessutom känna rädsla för repressalier av människohandlarna. En polisanmälan kan därför, även om den förmedlas av någon annan, upplevas som en långtgående åtgärd och kräva noggranna överväganden. I de fall en utlänning identifieras utanför den rättsliga processen, t.ex. av socialtjänsten, bedömer regeringen att den gällande ordningen – att endast förundersökningsledaren är behörig att ansöka om uppehållstillstånd för betänketid för människohandelsoffer – kan begränsa möjligheten till betänketid. Betänketid gynnar inte bara brottsoffren utan kan också ha stor betydelse för att förundersökningen ska kunna genomföras på bästa sätt. Även om det finns en risk för missbruk anser regeringen att den är försumbar, varför regeringen föreslår att behörigheten att ansöka om, överklaga och yttra sig i frågor om uppehållstillstånd utvidgas till att även avse socialnämnden. Detta ska gälla om det finns anledning att anta att en utlänning har utsatts för människohandel eller människoexploatering. Om ett uppehållstillstånd för betänketid har beviljats efter ansökan av socialnämnden ska tillståndet inte få återkallas innan socialnämnden har fått tillfälle att yttra sig. Vidare ska Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om uppehållstillstånd för betänketid eller om återkallelse av ett sådant tillstånd få överklagas endast av socialnämnden om det är nämnden som har ansökt om tillståndet.

Regeringen föreslår ingen utökning av tiden om 30 dagar när det gäller uppehållstillstånd för betänketid, eftersom det finns en möjlighet att förlänga betänketiden.

Skydd mot utvisning för brottsoffer

Våld och förtryck i nära relationer är ett stort samhällsproblem som negativt påverkar livsvillkoren och livskvaliteten i hög grad för de som utsätts. Att motverka sådant våld och förtryck och att erbjuda skydd och stöd till brottsoffren är ett angeläget samhällsintresse. En utlänning som utsätts för våld i en nära relation, efter att ha beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning, kan vara i en särskilt utsatt situation. Detta gäller inte minst de som utsätts för hedersrelaterad brottslighet. Regeringen bedömer när det gäller offer för hedersrelaterad brottslighet att bestämmelserna om fortsatt uppehållstillstånd vid s.k. brutna anknytningar i 5 kap. 16 § UtLL ger ett tillräckligt skydd mot utvisning och föreslår därför ingen ändring.

När det gäller att vid prövningen av ett återkallelseärende beakta att ett tillståndsgrundande förhållande har upphört främst på grund av våld eller andra allvarliga kränkningar finns redan enligt förarbetena en sådan möjlighet (prop. 2005/06:72 s. 49). Migrationsöverdomstolen har också i ett vägledande avgörande slagit fast att sådana omständigheter ska beaktas vid bedömningen av om ett tillstånd bör återkallas (MIG 2013:5). Regeringen gör bedömningen att det bör införas en uttrycklig reglering i lag om att det vid bedömningen av om ett uppehållstillstånd på grund av anknytning ska återkallas, till följd av att förhållandet som ligger till grund för uppehållstillstånd har upphört, särskilt ska beaktas om förhållandet har upphört främst på grund av att utlänningen eller utlänningens barn i förhållandet har utsatts för våld eller annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid. Detta tydliggör enligt regeringen att den som har lämnat ett förhållande där han eller hon har utsatts för våld eller andra allvarliga kränkningar normalt inte bör få sitt uppehållstillstånd återkallat.

Ikraftträdande och konsekvenser

Regeringen bedömer att förslagen sannolikt kommer att medföra samhälls-ekonomiska besparingar på sikt. Förslaget att slopa bestämmelsen om utvisningsmen beräknas leda till ökade kostnader för Kriminalvården. Tillsammans med andra lagändringar som också medför längre strafftider kan det på sikt komma att innebära ett utökat behov av anstaltsplatser. I statsbudgeten för 2022 ingår en generell förstärkning av Kriminalvårdens anslag för bl.a. ökad platskapacitet. De ökade kostnaderna ryms inom den anslagsförstärkningen. Förslagen i övrigt kan förväntas ge upphov till ökade kostnader för Polismyndigheten och Kriminalvården även för verkställighet av utvisningsbeslut. Kostnaderna för detta ryms inom myndigheternas befintliga anslag. Förslagen beräknas även medföra ett ökat behov av placeringar i Migrationsverkets förvar. I statsbudgeten för 2022 tillförs medel för fler förvarsplatser och regeringen bedömer att det ökade behovet ryms inom denna förstärkning. Regeringen avser också att följa hur behovet av förvarsplatser utvecklas framgent.

Förslaget om att socialnämnden ska ges behörighet att ansöka om betänketid för vissa brottsoffer kan förväntas ge upphov till vissa kostnader för kommunerna. Dessa bör inte bli större än de besparingar som förslaget kan förväntas medföra för kommunerna. De övriga, mer begränsade kostnader som förslagen ger anledning att räkna med, ryms inom berörda myndigheters befintliga anslag.

När det gäller brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet bedömer regeringen att förslagen bör få vissa positiva konsekvenser, bl.a. eftersom andelen brottsutvisade förväntas öka och det kan antas att en betydande andel av dessa personer skulle ha gjort sig skyldiga till nya brott i Sverige om de hade fått stanna kvar. Förslagen kan också i viss mån bidra till att personer avhåller sig från att begå brott.

Regeringen bedömer att flera av förslagen kan förväntas bidra till bättre förutsättningar att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Förslagen om

skärpta regler för utvisning på grund av brott kan, tillsammans med andra förslag som går i samma riktning, dvs. uppmuntrar skötsamhet och ökar drivkraften att komma i arbete, i förlängningen antas bidra till ökade förutsättningar för att uppnå de integrationspolitiska målen.

Fler personer som har barn i Sverige riskerar att utvisas, eller barn själva riskerar att utvisas, även om det som tidigare inte bör komma i fråga att utvisa den som är under 18 år och har sina föräldrar i Sverige. Förslagen förväntas dock få begränsade konsekvenser för barn. Förslaget att socialnämnden ska få behörighet att ansöka om betänketid för offer för människohandel och mänskokoexploatering kan få en särskilt positiv inverkan för brottsoffer som är barn. Förslaget om en regel till skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd när det tillståndsgrundande förhållandet har upphört på grund av våld eller andra allvarliga kränkningar bedöms få positiva konsekvenser för de barn som berörs.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

Tillkännagivande om utvisning på grund av brott

Riksdagen riktade våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att utvisning på grund av brott bör användas i fler fall (bet. 2018/19:SfU16, rskr. 2018/19:177). Regeringen bedömer att tillkännagivandet genom förslagen i denna proposition är slutbehandlat.

Motionerna

Utvisning på grund av brott

Edward Riedl (M) anger i motion 2021/22:856 att fler utländska medborgare som begår brott i Sverige bör utvisas. I motion 2021/22:3604 av Lars Beckman och Ellen Juntti (båda M) anges att om en utlänning begår brott under tiden som asylsökande ska utlänningen som regel utvisas från Sverige.

I kommittémotion 2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 anges att utlänningar som begår synnerligen grova brott bör utvisas även när det finns en risk för s.k. refolement. I kommittémotion 2021/22:2552 av Jonas Andersson i Skellefteå m.fl. (SD) yrkande 12 anges att verkställighets hinder inte ska föreligga om en utlänning har begått ett synnerligen grovt brott. I motion 2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 31 anges att den som kräver oskuldskontroller eller gör sig skyldig till hedersrelaterat våld ska utvisas ur landet. Enligt motion 2021/22:2997 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 bör gängkriminalitet per automatik innebära utvisning i de fall brottslingen är myndig, har ett annat medborgarskap än svenskt, samt har begått ett brott som innebär fängelse. I motion 2021/22:313 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 anges att det bör bli straffbart att utebli från anmälningsplikten för en dömd person. David Lång (SD) anger i motion 2021/22:662 att tiggeri och prostitution ska betraktas som oärlig försörjning och därmed vara skäl för att avvisa respektive utvisa utländska medborgare.

I kommittémotion 2021/22:4644 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 1 begärs att riksdagen avslår propositionen. Regeringens förslag om skärpningar av regelverket om utvisning på grund av brott brister i proportionalitet. Förslagen innebär att människor riskerar att dömas till utvisning för betydligt lindrigare brott än nuvarande regler. Anknytningen till och vistelsetiden i Sverige kommer inte att beaktas på samma sätt som i dag vilket gör att människor i praktiken kommer att utvisas till länder som de har en bristande anknytning till. Det gäller i synnerhet de personer som kom till Sverige innan de fyllde 15 år. Kraven på etablering riskerar att bli godtyckliga och rättsosäkra. I yrkande 2 anges att om propositionens förslag om stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller kränkningar i en nära relation avslås bör regeringen återkomma med förslaget om att i lag uttryckligen reglera detta skydd.

Hans Eklind m.fl. (KD) anger i kommittémotion 2021/22:4685 yrkande 6 att regeringens förslag om att ersätta uttrycket brottslighet med ordet brott i reglerna om att återkalla ett uppehållstillstånd behöver utvärderas. I kommittémotion 2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 33 anges att det inte bör krävas synnerliga skäl för att kunna utvisas på grund av brott efter vistelse i Sverige i fyra år. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 42. I yrkande 34 anges att regeringen inom ramen för EU-samarbetet bör verka för EU-gemensamma lösningar för att se till att personer med utvisningsbeslut på grund av grov brottslighet, t.ex. våldtäkt och mord, inte får vara kvar på svensk eller europeisk mark. Enligt motion 2021/22:3884 av Robert Halef (KD) yrkande 1 bör fler utvisas på grund av brott.

I kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2 anges att huvudregeln vid hedersrelaterade brott ska vara utvisning. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 74. I yrkande 75 anges att regeringen bör sätta ökat tryck på att varje stat tar ansvar för sina medborgare i de fall de har dömts till utvisning på grund av brott. Förväntningar om detta behöver också ingå i principerna för Sveriges utvecklingsbistånd när det gäller mottagarländer som Sverige eller EU har ett långsiktigt biståndssamarbete med.

Straffvärdegräns

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 anges att ett brott med ett straffvärde på fängelse som huvudregel ska leda till utvisning på grund av brott även om det inte finns en återfallsrisk. Liknande yrkanden finns i partimotion 2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 9, kommittémotionerna 2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2, 2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12, 2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15 och 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 35 och i motion 2021/22:3048 av

Fredrik Schulte (M) yrkande 5. Enligt partimotion 2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21 bör hedersbrott medföra utvisning för utländska medborgare. Motionärerna anger att hedersbrott bör ha en straffskala som endast omfattar fängelse och att utvisning som utgångspunkt alltid ska meddelas när utländska medborgare döms för ett brott på fängelsenivå. I motion 2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 1 anges att alla brott med ett straffvärde på minst sex månaders fängelse som huvudregel ska leda till utvisning.

I kommittémotion 2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14 framhåller motionärerna att gränsen för när utvisning kommer i fråga bör sänkas.

Anknytning vid utvisning på grund av brott

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 anges att den dömdes anknytning endast i undantagsfall ska kunna utgöra hinder mot utvisning på grund av brott. Liknande yrkanden finns i kommittémotionerna 2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14 och 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 36 och motionerna 2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 2 och 2021/22:4034 av Josefín Malmqvist (M) yrkande 2.

Ludvig Aspling m.fl. (SD) anger i kommittémotion 2021/22:4667 yrkande 1 att utländska medborgare som begått brott i Sverige genom sitt eget agerande har försakat rätten att vara kvar i Sverige. Huruvida de lärt sig svenska i viss utsträckning eller har ett arbete ska inte beaktas. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15. I motion 2021/22:384 av Staffan Eklöf (SD) anges att vistelsetid i Sverige som en av omständigheterna att beakta vid domstolens övervägande om utvisning för en utlänning som har begått brott ska tas bort.

I kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) framhåller motionärerna i yrkande 4 att det inte är sannolikt att regeringens förslag om en stramare bedömning av i vilken utsträckning utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället när frågan om utvisning på grund av brott ska prövas kommer att ge den åsyftade effekten. Det krävs därför fortsatta överväganden och reformer. Anknytning bör tillmätas mindre betydelse ju allvarligare brottet är.

Återfallsbrottslighet

Enligt kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3 bör det finnas en bestämmelse i lagen med innebörden att den som återfaller i brott lättare ska kunna utvisas än den som är förstagångsförbrytare.

Obligatorisk prövning

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 anges att åklagare regelmässigt bör undersöka förekomsten av eventuella utländska brottmålsdomar. I yrkande 6 anges att regeringen snarast möjligt ska återkomma med förslag som innebär att utvisningsfrågan alltid ska prövas vid hedersrelaterade brott och hatbrott. Vidare ska åklagare alltid yrka på utvisning på grund av brott när förutsättningarna enligt lagstiftningen är uppfyllda (yrkande 7). Ett motsvarande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 38.

I kommittémotion 2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 4 anges att det bör vara obligatoriskt att pröva frågan om utvisning när en utlänning åtalas för brott. Ett motsvarande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13. I motion 2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 15 anför motionärerna att utvisning alltid bör prövas när en utlänning åtalas för våldtäkt.

Hans Eklind m.fl. (KD) anger i kommittémotion 2021/22:4685 yrkande 5 att det bör utredas om åklagaren ska vara skyldig att alltid pröva frågan om eller yrka på utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott.

I kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 1 anger motionärerna att utvisning alltid ska prövas vid vissa typer av brott, t.ex. rasistiska brott och andra hatbrott, grova vålds- och sexualbrott samt våld i nära relationer.

Verkställighetshinder

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 anges att bedömningen av verkställighet ska göras i nära anslutning till avtjänandet av straffet. Liknande yrkanden finns i kommittémotion 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 37 och motion 2021/22:3065 av Borian Åberg (M) yrkande 3. Johan Forssell m.fl. anger i kommittémotion 2021/22:3785 yrkande 3 att domstolen ska döma till utvisning trots att det finns hinder mot verkställighet om den tilltalade samtidigt döms till ett längre fängelsestraff. I motion 2021/22:3048 av Fredrik Schulte (M) anges att frågan om utvisning bör prövas i samband med att ett eventuellt fängelsestraff har avtjänats (yrkande 6).

Ludvig Aspling m.fl. (SD) anger i kommittémotion 2021/22:4667 yrkande 2 att verkställighetshinder inte ska beaktas i prövningen om utvisning. Eftersom bl.a. förhållandena i hemlandet kan ändras över tid är det inte rimligt att vid rättegången göra en bindande framåtsyftande bedömning.

Enligt kommittémotion 2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 2 anges att det i dag kan vara svårt att överblicka om ett hinder kommer att finnas när straffet avtjänats.

Inhibition

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 13 anges att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som möjliggör inhibition av utvisningsbeslut eller uppskjuten verkställighet för personer som utvisats på grund av brott när det finns icke bestående verkställighetshinder.

Hans Eklind m.fl. (KD) anger i kommittémotion 2021/22:4685 yrkande 1 att en utlänning som har utvisats på grund av brott inte ska beviljas uppehållstillstånd vid verkställighetshinder utan i stället ska verkställigheten av utvisningsbeslutet avbrytas (inhiberas). En sådan ny ordning bör utredas. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 32.

Återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse

Johan Forssell m.fl. (M) anger i motion 2021/22:3787 yrkande 16 att tiden för återreseförbud på grund av brott ska förlängas. Motsvarande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 39. Vidare anger Johan Forssell m.fl. (M) i kommittémotion 2021/22:3787 yrkande 17 att straffen vid olovlig vistelse efter återreseförbud på grund av brott bör skärpas. Motsvarande yrkande finns i kommittémotion 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 40.

I kommittémotion 2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 anges att en utlänning som har begått allvarliga brott som t.ex. mord eller våldtäkt alltid ska utvisas och meddelas ett återreseförbud på livstid.

Utvisning på grund av brott för EU-medborgare och skyddsbehövande

I kommittémotion 2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 13 anges att det bör utredas om förutsättningarna för utvisning på grund av brott för EU-medborgare kan utökas. Ett liknande yrkande finns i motion 2021/22:3065 av Borian Åberg (M) yrkande 4.

Hans Eklind m.fl. (KD) anger i kommittémotion 2021/22:4685 yrkande 3 att regeringen bör verka för att EU:s migrationslagstiftning i fler fall än i dag ska möjliggöra utvisning av personer som begår brott. Till exempel medför skyddsgrundsdirektivet vissa begränsningar av när skyddsbehövande kan utvisas. Vidare bör det enligt kommittémotion 2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 34 bli lättare att utvisa till andra EU-länder, eftersom många inbrottsligor har sitt säte där.

Övrigt om utvisning på grund av brott och återreseförbud

Ludvig Aspling m.fl. (SD) anger i kommittémotion 2021/22:4667 yrkande 3 att utlänningens anknytning till Sverige genom språk och arbete inte bör beaktas i bedömningen av återreseförbudets längd.

Hans Eklind m.fl. (KD) anger i kommittémotion 2021/22:4685 yrkande 4 att det behövs en översyn av förutsättningarna för utvisning på grund av brott när det gäller flyktingar. Därutöver anges i yrkande 8 att brott mot blåljuspersonal tydligare bör framgå som kategori bland brott av viss karaktär som bör kunna leda till utvisning vid lägre straffvärden.

Uppehållstillstånd för betänketid och skydd mot utvisning för brottsoffer

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 12 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag i 7 kap. 4 § tredje stycket UtLL om att det i lag ska anges att det vid bedömningen av om ett uppehållstillstånd ska återkallas när ett tillståndsgrundande förhållande upphört särskilt ska beaktas om utlänningsen eller utlänningsens barn har utsatts för våld eller kränkningar i relationen. Motionärerna befarar att förslaget inte leder till minskad risk för att personer fortsatt får illa. I många fall torde det vara bättre för individen att återvända till hemlandet där det kan finnas familj, vänner och sociala och kulturella band, eftersom personen tillbringat större delen av sitt liv där.

I kommittémotion 2021/22:3579 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 56 anges att betänketidens längd om 30 dagar för offer för människohandel bör ses över för att säkerställa att brottsoffret får tillräcklig tid till återhämtning. I motion 2021/22:3202 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) anges att fler funktioner måste ges mandat att identifiera brottsoffer för människohandel och ansöka om betänketid.

I kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 5 anges att den som utsatts för hedersrelaterade brott i Sverige liksom familjemedlemmar måste kunna få fortsatt skydd genom uppehållstillstånd även när den ursprungliga grunden för uppehållstillstånd upphör i och med att gärningspersonen har utvisats.

Återkallelse av uppehållstillstånd

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9 anges att regeringen bör återkomma med lagförslag om att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott innebär att eventuella uppehålls- och arbetstillstånd som tidigare meddelats utlänningsen ska förfalla. I yrkande 10 anges att det behövs en översyn av genomförandet när det gäller det EU-rättsliga regelverket för att öka möjligheterna att återkalla uppehållstillstånd. Enligt yrkande 11 bör allmän domstol underrätta Migrationsverket när en utlänning döms för brott men inte utvisas på grund av brott.

Hans Eklind m.fl. (KD) anger i kommittémotion 2021/22:4685 yrkande 7 att det behövs en översyn av vilka möjligheter som skyddsgrundsdirektivet ger att återkalla ett uppehållstillstånd.

Uppehållstillstånd på grund av anknytning efter brott mot en familjemedlem

I kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 6 bör det förtydligas att den som har utvisats på grund av brott mot familjemedlemmar inte ska kunna återvända till Sverige på grund av anknytning till brottsoffren.

Utvärdering

Enligt kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 bör regeringen inom två år från det att lagen träder i kraft göra en utvärdering av hur vistelsetiden beaktas i domstolspraxis. I yrkande 8 anges att regeringen inom två år från det att lagen träder i kraft bör följa upp hur förslaget om att öka möjligheten att neka uppehållstillstånd påverkat Migrationsverket och migrationsdomstolarnas bedömningar.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet har yttrat sig över propositionen och motionerna. Yttrandet har begränsats till frågor om utvisningsmen samt skyldighet för domstolar och åklagare att pröva frågan om utvisning. I yttrandet anför justitieutskottet bl.a. följande:

Utskottet ser positivt på regeringens förslag om att det ska bli möjligt att utvisa utlänningar som begår brott i fler fall än i dag. När det gäller frågan om utvisningsmen instämmer utskottet i att den nuvarande regleringen kan leda till stötande resultat. Även om fallen inte är många kan det i dag inträffa att en utlänning som har fått strafflindring på grund av utvisningen inte kan utvisas. Det är därför en rimlig ordning att i stället beakta det men som utvisningen innebär för den enskilde när återreseförbudets längd bestäms.

Justitieutskottet anser därmed att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka regeringens förslag om utvisningsmen. Vidare anger justitieutskottet:

När det gäller obligatorisk prövning av frågan om utvisning anser utskottet i likhet med regeringen att en sådan skyldighet inte bör läggas på domstolarna. Det finns dock, som regeringen anför, skäl att utreda en möjlighet att införa ett ökat ansvar eller en skyldighet för åklagarna att yrka på utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott. Eftersom regeringen i propositionen har angett att den avser att i ett annat sammanhang utreda om en sådan ordning bör införas saknas det dock enligt utskottet skäl att göra ett sådant tillkännagivande.

Justitieutskottet anser således att socialförsäkringsutskottet bör avstyrka motionsyrkanden om obligatorisk prövning av utvisningsfrågan och en skyldighet för åklagare att yrka på utvisning på grund av brott vid hedersrelaterade brott och hatbrott.

Utskottets ställningstagande

Utvisning på grund av brott

Inledningsvis vill utskottet som tidigare påtala vikten av att utlänningar som kommer för att vistas eller bo i Sverige ska följa svensk lagstiftning. Kravet på laglydighet gäller lika för svenska och utländska medborgare, men svenska medborgare har till skillnad från utländska medborgare en ovillkorlig rätt att vistas här i landet. Om en utlänning gör sig skyldig till brott här kan samhället förutom med brottspåföljd reagera med ett beslut om att avlägsna personen från Sverige.

Riksdagen har gett regeringen till känna att utvisning på grund av brott bör användas i fler fall (bet. 2018/19:SfU16, rskr. 2018/19:177). I betänkandet anförde utskottet bl.a. att det är viktigt att utvisningsfrågan bedöms på ett nyanserat sätt och att det finns proportion mellan brottet och de rättsverkningar som det får för den enskilde. Vidare angav utskottet att det framgår av kommentarerna till utlänningslagen att om en utlänning har begått ett mycket allvarligt brott behöver det inte slås fast att det finns risk för fortsatt brottslighet för att utvisning ska vara aktuellt, utan det är då brottets svårighetsgrad som avgör om utvisning kan komma i fråga. Utskottet anförde att som en allmän riktlinje har angetts att brottet normalt bör ha ett straffvärde av minst ett år för att kunna leda till utvisning. Detta kan emellertid göra att en viss typ av allvarlig brottslighet, som exempelvis brott med hat- eller hedersmotiv, inte kommer i fråga för utvisning. Utskottet ansåg att regeringen skulle se över lagstiftningen och återkomma med förslag som möjliggör att utvisning av utlänningar som begår brott i Sverige ska kunna ske i fler fall än vad som är fallet i dag.

I den sakpolitiska överenskommelsen från januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet anges bl.a. att reglerna om utvisning av icke svenska medborgare som döms för hedersrelaterade brott och hatbrott ska skärpas och att frågan om utvisning alltid ska prövas vid sådana brott. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen i april 2020 en utredare som ska göra en översyn av regelverket om utvisning på grund av brott och lämna förslag på hur en skärpt reglering kan åstadkommas (dir. 2020:44). I juni 2021 lämnades utredningsbetänkandet *Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk* (SOU 2021:61) till regeringen.

Utskottet noterar att den senaste större översynen av reglerna om utvisning på grund av brott gjordes 1994 (prop. 1993/94:159). De skärpningar som gjordes 1994 och efterföljande skärpningar inom straffrättens område har dock inte haft någon konstaterbar effekt på antalet utvisningsbeslut. Vid en jämförelse med Norge, Finland och Danmark kan det konstateras att det svenska regelverket och dess tillämpning i flera delar är mer återhållsamma. Vidare kan utskottet konstatera att det sedan 1994 skett en omfattande samhällsutveckling. En alltmer globaliserad värld med ökad personrörlighet ställer helt andra krav på utlänningsrättens reglering. Brottsligheten har utvecklats och digitaliseringen har möjliggjort nya typer av brottsupplägg. Även brottsligheten inom

ramen för kriminella nätverk har ökat. I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att reglerna om utvisning på grund av brott är ändamålsenliga och anpassade efter nuvarande förhållanden. Därutöver bör det svenska regelverket inte väsentligen avvika från dem i våra nordiska grannländer. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att skärpa regelverket, som exempelvis sänkt straffvärdegräns, skärpt krav på etablering och förlängda återreseförbud.

Utskottet ser också positivt på att det absoluta förbudet mot utvisning på grund av brott tas bort för de som kom hit som unga. Utskottet noterar att det nu gällande förbudet ger ett starkare skydd än vad som krävs enligt Sveriges internationella åtaganden och saknar motsvarighet bland de nordiska grannländerna. Vidare kan utskottet konstatera att dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön ökat de senaste åren samtidigt som medianåldern vid denna typ av brottslighet bland misstänkta och gärningspersoner har sjunkit. Utskottet anser i likhet med regeringen att det absoluta förbudet bör ersättas med vissa kvalificerade krav.

När det gäller frågan om ett stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller kränkningar i en nära relation noterar utskottet att det redan i dag är möjligt att vid prövningen av ett återkallelseärende beakta att ett tillståndsgrundande förhållande har upphört främst på grund av våld eller andra allvarliga kränkningar (prop. 2005/06:72 s. 49). Detta har bekräftats av Migrationsöverdomstolen i ett vägledande avgörande (MIG 2013:5). I likhet med regeringen anser utskottet att det bör införas en uttrycklig reglering av detta i 7 kap 4 § tredje stycket UtL.

Utskottet, som anser att regeringens förslag med ett nytt kapitel om utvisning på grund av brott med ny struktur bidrar till större tydlighet, tillstyrker med det ovan anförda propositionen och avstyrker motion 2021/22:4644 (V) yrkande 1 om avslag på propositionen samt motion 2021/22:4676 (M) yrkande 12 om att avslå regeringens förslag om ändring av 7 kap. 4 § tredje stycket UtL.

Eftersom utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller kränkningar i en nära relation finns det inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om detta. Motion 2021/22:4644 (V) yrkande 2 får anses tillgodosedd och avstyrks därmed.

I propositionen lämnas förslag till omfattande förändringar av regelverket om utvisning på grund av brott i syfte att skärpa regelverket. Det saknas därför skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att fler bör utvisas på grund av brott. Motionerna 2021/22:856 (M), 2021/22:3604 (M) 2021/22:2997 (SD) yrkande 1, 2021/22:662 (SD) och 2021/22:3884 (KD) yrkande 1 avstyrks därför.

Allmänt om utvisning på grund av brott

I ett par motioner anges att utläningar som begår synnerligen grova brott bör utvisas även när det finns risk för att det skulle strida mot principen om non refoulement. Utskottet, som kan konstatera att Sverige är bundet av internationella åtaganden, ser inga skäl att göra en översyn av ordningen att hinder mot verkställighet kan beaktas redan i samband med prövningen av utvisning på grund av brott. Motionerna 2021/22:2527 (SD) yrkande 16 och 2021/22:2552 (SD) yrkande 12 avstyrks därmed.

När det gäller att bekämpa hedersrelaterad brottslighet och hatbrott bör det säkerställas att den som har gjort sig skyldig till sådan brottslighet utvisas från Sverige i de fall det finns förutsättningar för det. Utskottet noterar att regeringens förslag innebär att hedersrelaterade brott och hatbrott i avsevärt större utsträckning än i dag kommer att vara utvisningsgrundande. Straffvärdegränsen ska sänkas till sex månader och brott av viss karaktär, däribland sådana brott som har haft ett heders- eller hatbrottsmotiv, ska i sig vara utvisningsgrundande även vid lägre straffvärden än sex månader. Därutöver ska ett heders- eller hatbrottsmotiv ses som ett tungt vägande skäl för utvisning vid avvägningen mot utläningens anknytning till Sverige. Mot denna bakgrund finns enligt utskottet inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om utvisning vid hedersrelaterade brott. Motionerna 2021/22:2562 (SD) yrkandena 13 och 31, 2021/22:4681 (L) yrkande 2 samt 2021/22:3974 (L) yrkande 74 avstyrks därmed.

Inte heller finner utskottet skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om en utvärdering av regeringens förslag om att öka möjligheterna att återkalla ett uppehållstillstånd på grund av brott. Motion 2021/22:4685 (KD) yrkande 6 avstyrks därmed. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande om straffbarhet när en dömd person uteblir från anmälningsplikten. Motion 2021/22:313 (SD) yrkande 2 avstyrks därför.

Mot bakgrund av att regeringen föreslår att kravet på synnerliga skäl för att kunna utvisas på grund av brott efter vistelse i Sverige under viss tid tas bort är motionerna 2021/22:4189 (KD) yrkande 33 och 2021/22:4214 (KD) yrkande 42 tillgodosedda och avstyrks.

Vad gäller frågan om återtagandeavtal har riksdagen tillkännagett för regeringen att fler avtal om återtagande bör ingås (bet. 2021/22:SfU16, rskr. 2021/22:196). Utskottet kan också konstatera att det i EU:s viseringskodex 2019/1155 finns ett nytt verktyg som möjliggör striktare viseringsregimer gentemot tredjeländer som inte samarbetar om återtagande av egna medborgare. Inom EU finns en arbetsgrupp där medlemsstaterna kan utbyta information om vad som varit framgångsrikt när det gäller återtagande i förhållande till vissa mottagarländer som inte samarbetar. Därutöver har bl.a. Polismyndigheten återvändandesambandsmän som underlättar återvändandearbetet och fungerar som en länk mellan svenska myndigheter och myndigheterna i mottagarlandet. EU:s gräns- och kustbevakningsmyndighet Frontex arbetar operativt med återvändande genom att samordna och finansiera s.k. Joint Return Operations för att verkställa avlägsnanden. Utskottet ser med det anförda inte

skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande med anledning av motionerna 2021/22:4214 (KD) yrkande 34 och 2021/22:3974 (L) yrkande 75 om åtgärder för att kunna verkställa beslut om utvisning på grund av brott.

Straffvärdegräns

Regeringen föreslår att i de fall det inte kan konstateras någon risk för fortsatt brottslighet ska det krävas att brottet är av visst allvar för att utvisning ska få ske och att brottets allvar även i fortsättningen ska knytas till brottets straffvärde. Utskottet anser att regeringens förslag om att sänka den s.k. straffvärdegränsen från ett års till sex månaders fängelse är väl avvägt. Exempelvis ska ett misshandelsbrott som inte når upp till ett straffvärde om ett års fängelse, men som ändå är allvarligt, kunna leda till utvisning också i de fall det inte finns en återfallsrisk. Dessutom kommer flera av sexualbrotten i större utsträckning än i dag att vara utvisningsgrundande. Detsamma gäller vissa andra typer av brott som utgör allvarliga ingrepp i en annan människas frihet eller frid, såsom vissa fall av äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott. Straffvärdesänkningen medför också att brott med heders- eller hatbrottsmotiv i större utsträckning blir utvisningsgrundande. Utskottet noterar också att straffvärdegränsen inte ska vara absolut utan ska kunna underskridas när brottets karaktär ger skäl till det.

Utskottet avstyrker med det ovan anförda motionerna 2021/22:4676 (M) yrkande 1, 2021/22:4031 (M) yrkande 9, 2021/22:4033 (M) yrkande 21, 2021/22:3785 (M) yrkande 2, 2021/22:3786 (M) yrkande 12, 2021/22:3787 (M) yrkande 15, 2021/22:3842 (M) yrkande 35 och 2021/22:3048 (M) yrkande 5 om att ett straffvärde på fängelse som huvudregel ska leda till utvisning på grund av brott även om det inte finns en återfallsrisk.

I ett par motioner anges att alla brott med ett straffvärde på minst sex månaders fängelse som huvudregel ska leda till utvisning. Utskottet anser att yrkandena genom regeringens förslag får anses tillgodosedda och avstyrker därmed motionerna 2021/22:3065 (M) yrkande 1 och 2021/22:2527 (SD) yrkande 14.

Anknytning vid utvisning på grund av brott

I några motioner anges att mindre hänsyn alternativt ingen hänsyn ska tas till utlänningens anknytning vid prövningen av utvisning på grund av brott. Utskottet noterar att regelverket om hänsyn till en utlänningens anknytning när det gäller prövningen av om utlänningen ska utvisas skärps genom regeringens förslag. Domstolen ska särskilt beakta utlänningens etablering i det svenska samhället. Skyddet mot utvisning ska förbehållas de fall då utlänningen i nämnvärd utsträckning har etablerat sig i det svenska samhället genom t.ex. arbete, boende och språkkunskaper eller har starka familjeband hit. Enligt regeringens förslag ska vistelsetiden inte ges samma självständiga betydelse som tidigare utan beaktas inom ramen för bedömningen av utlänningens etablering i det svenska samhället. Större vikt ska läggas vid de faktiska band som uppkommit under utlänningens vistelsetid i landet. Utskottet noterar vidare att

kravet på synnerliga skäl för utvisning av den som vistats länge i Sverige tas bort. Utskottet, som konstaterar att Sverige är bundet av internationell rätt i detta avseende, anser att regeringens förslag om i vilken utsträckning som hänsyn ska tas till anknytning är väl avvägt. Det finns därför enligt utskottet inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande med anledning av motionerna 2021/22:4676 (M) yrkande 3, 2021/22:3787 (M) yrkande 14, 2021/22:3842 (M) yrkande 36, 2021/22:3065 (M) yrkande 2, 2021/22:4034 (M) yrkande 2, 2021/22:4667 (SD) yrkande 1, 2021/22:2527 (SD) yrkande 15, 2021/22:384 (SD) och 2021/22:4681 (L) yrkande 4. Motionerna avstyrks därmed.

Återfallsbrottslighet

När det gäller risken för fortsatt brottslighet som ett skäl för utvisning föreslår regeringen att detta ska bedömas på samma sätt som i dag. Enligt utskottets mening bör dock återfallsbrottslighet i högre utsträckning än i dag leda till utvisning och den som återfaller i brott ska lättare kunna utvisas. Regelverket behöver därför ses över i detta syfte och inspiration hämtas från de nordiska grannländernas regelverk. Regeringen bör återkomma med lagförslag i syfte att den som återfaller i brott lättare ska kunna utvisas än den som är första-gångsförbrytare. Detta bör riksdagen med anledning av motion 2021/22:4681 (L) yrkande 3 ge regeringen tillkänna.

Obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott

Hedersrelaterat våld och förtryck utgör ett allvarligt samhällsproblem. De värderingar som ligger bakom denna typ av handlingar liksom hatbrott strider mot den grundläggande principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Den som har gjort sig skyldig till hedersrelaterad brottslighet eller hatbrott ska utvisas från Sverige i de fall det finns förutsättningar för det. Regeringen bör snarast möjligt återkomma med förslag som innebär att domstolen alltid ska pröva frågan om utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott. Vidare ska åklagare alltid yrka på utvisning på grund av brott när de allmänna förutsättningarna enligt lagstiftningen är uppfyllda. Åklagare bör därutöver regelmässigt undersöka förekomsten av eventuella utländska brottmålsdomar. En utländsk dom kan utgöra ett underlag vid bedömningen av bl.a. återfallsrisken vid prövningen av frågan om utvisning på grund av brott. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4676 (M) yrkandena 2, 6 och 7 samt 2021/22:3842 (M) yrkande 38 och tillstyrker delvis motionerna 2021/22:4667 (SD) yrkande 4, 2021/22:2527 (SD) yrkande 13, 2021/22:2561 (SD) yrkande 15, 2021/22:4685 (KD) yrkande 5 och 2021/22:4681 (L) yrkande 1.

Verkställighetshinder

I dag gör domstolen redan i samband med beslutet om utvisning en bedömning av om beslutet kan verkställas. Eftersom förhållandena i hemlandet kan ändras över tid och det kan vara svårt att överblicka om det kommer att finnas ett

hinder för verkställighet när straffet avtjänats bör bedömningen av verkställighetshinder i stället göras i nära anslutning till att straffet avtjänats. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4676 (M) yrkande 5, 2021/22:3842 (M) yrkande 37, 2021/22:3065 (M) yrkande 3, 2021/22:3785 (M) yrkande 3 och 2021/22:4667 (SD) yrkande 2 och tillstyrker delvis motionerna 2021/22:3048 (M) yrkande 6 och 2021/22:4685 (KD) yrkande 2.

Inhibition

I ett par motioner tas frågan om möjligheten att inhibera ett beslut om utvisning på grund av brott upp som ett alternativ till att bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för det fall det finns ett icke bestående verkställighetshinder. Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen i en ny lag om särskild kontroll av vissa utläningar föreslår att utvisningen som huvudregel inhiberas om det finns verkställighetshinder. Om det finns särskilda skäl ska utläningen dock i stället få beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Ett sådant uppehållstillstånd ska gälla i högst ett år (prop. 2021/22:131). Utskottet anser att det finns skäl för en översyn av möjligheten att inhibera verkställigheten i stället för att bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även när det gäller utvisning på grund av brott. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om inhibition vid icke bestående verkställighetshinder så att utvisningen kan verkställas så snart det inte längre finns hinder mot verkställigheten. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Utskottet tillstyrker därför motion 2021/22:4676 (M) yrkande 13 och tillstyrker delvis motionerna 2021/22:4685 (KD) yrkande 1 och 2021/22:4189 (KD) yrkande 32.

Återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse

Enligt den praxis som utvecklats bestäms längden på ett tidsbegränsat återreseförbud som regel med utgångspunkt i brottslighetens straffvärde, vanligen till fem år när straffvärdet understiger två år, till tio år när straffvärdet överstiger två men inte fem år och till femton år när straffvärdet överstiger fem men inte åtta år. Om brottslighetens straffvärde överstiger åtta års fängelse brukar återreseförbudet normalt inte tidsbegränsas. Utskottet välkomnar att regeringen föreslår längre återreseförbud och en stramare bedömning av utläningens anknytning till Sverige. Enligt regeringens förslag ska återreseförbudet normalt bestämmas till fem år om brottslighetens straffvärde motsvarar fängelse i mindre än ett år. Motsvarar det fängelse i ett år eller mer men inte två år ska återreseförbudet normalt bestämmas till tio år. Vid högre straffvärden ska återreseförbudet normalt inte tidsbegränsas. Utskottet anser dock att regeringens förslag till skärpningar av regelverket för återreseförbud inte är tillräckliga. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att tiden för återreseförbud efter utvisning på grund av brott bör förlängas ytterligare samt att en utläning som har begått allvarliga brott som t.ex. mord eller våldtäkt alltid ska utvisas och meddelas ett återreseförbud på livstid.

När det gäller straff för olovlig vistelse noterar utskottet att en utlänning som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän han eller hon enligt ett verkställt beslut om utvisning på grund av brott inte har rätt att återvända hit i dag kan dömas till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter. Utskottet anser emellertid att det är angeläget att den som begår brott och utvisas på grund av brottet inte återvänder till Sverige i strid med återreseförbudet. Straffen vid olovlig vistelse medan ett återreseförbud på grund av brott gäller bör således skärpas. Straffminimum bör höjas till fängelse i sex månader.

Det anförda bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:3787 (M) yrkandena 16 och 17, 2021/22:3842 (M) yrkandena 39 och 40 och 2021/22:2527 (SD) yrkande 18.

Utvisning på grund av brott för EU-medborgare och skyddsbehövande

Utskottet noterar att kraven för utvisning av EES-medborgare har införts som en följd av rörlighetsdirektivet. Reglerna återger de centrala krav som följer av direktivet. En EES-medborgare får utvisas på grund av brott endast om det sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Utskottet gör i likhet med regeringen bedömningen att det inte finns något utrymme att skärpa regelverket. När det gäller alternativt skyddsbehövande omfattas inte de av bestämmelserna till skydd för flyktingar. För alternativt skyddsbehövande gäller de grundläggande och allmänna bestämmelserna om utvisning på grund av brott. Det bör dock noteras att det för alternativt skyddsbehövande många gånger kan tänkas att det finns ett hinder mot verkställighet av en utvisning på grund av brott. Motionerna 2021/22:3786 (M) yrkande 13, 2021/22:3065 (M) yrkande 4, 2021/22:4189 (KD) yrkande 34 och 2021/22:4685 (KD) yrkande 3 avstyrks därför.

Övrigt om utvisning på grund av brott och återreseförbud

När det gäller frågan om att beakta utlänningens anknytning till Sverige i förhållande till återreseförbudets längd noterar utskottet att domstolen enligt regeringens förslag får ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till honom eller henne, men det ska göras en stramare bedömning av anknytningen än hittills. Utskottet ser inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att utlänningens anknytning till Sverige genom språk och arbete inte bör beaktas i bedömningen av återreseförbudets längd. Motion 2021/22:4667 (SD) yrkande 3 avstyrks därmed.

Utskottet noterar att det för flyktingar finns ett kvalificerat krav för utvisning. Detta har sin grund i Sveriges internationella åtaganden enligt Genèvekonventionen. En flykting får utvisas endast om han eller hon har begått ett synnerligen grovt brott och det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta personen stanna här. Gränsen för vad som ska anses som ett synnerligen grovt brott har i praxis vanligen ansetts gå vid brott för vilket

utlännningen har dömts till ett mångårigt fängelsestraff. Utskottet kan också konstatera att en flykting upphör att vara flykting under vissa särskilda förutsättningar, t.ex. om han eller hon av fri vilja återvänder för att bosätta sig i det land där han eller hon är medborgare. Om förhållandena är sådana att flyktingskapet upphör bör inte heller de särskilda bestämmelserna till skydd mot utvisning på grund av brott vara tillämpliga. Utskottet anser med det anförda att det inte finns skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om en översyn av förutsättningarna för utvisning på grund av brott när det gäller flyktingar. Motion 2021/22:4685 (KD) yrkande 4 avstyrks därför.

Utskottet noterar vidare att det i propositionen uttryckligen anges att brott som har riktat sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse, såsom sabotage mot blåljusverksamhet, i många fall bör anses vara av sådan karaktär att straffvärdegränsen kan underskridas. Enligt utskottets mening finns det därför inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att brott mot blåljuspersonal tydligare bör framgå som kategori bland brott av viss karaktär som bör kunna leda till utvisning vid lägre straffvärden. Motion 2021/22:4685 (KD) yrkande 8 avstyrks därmed.

Uppehållstillstånd för betänketid och skydd mot utvisning för brottsoffer

Det är angeläget att offer för människohandel erbjuds nödvändigt stöd för att kunna återhämta sig och återgå till ett normalt liv. I dag gäller att ett offer för människohandel kan beviljas ett uppehållstillstånd om 30 dagar. Det finns också en möjlighet att förlänga betänketiden. Enligt utskottets mening finns det inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att betänketidens längd bör ses över för att säkerställa att brottsoffret får tillräcklig tid för återhämtning. Motion 2021/22:3579 (C) yrkande 56 avstyrks därmed.

Vidare noterar utskottet att det i propositionen föreslås att behörigheten att ansöka om, överklaga och yttra sig i frågor om uppehållstillstånd för betänketid utvidgas till att förutom gälla förundersökningsledaren även avse socialnämnden. Motion 2021/22:3202 (C) om att fler funktioner bör ges mandat att identifiera brottsoffer för människohandel och ansöka om betänketid kan anses i huvudsak tillgodosedd genom propositionens förslag och avstyrks därför.

I dag gäller att ett fortsatt tidsbegränsat uppehållstillstånd kan beviljas även om det förhållande som uppehållstillståndet grundas på har upphört. Detta gäller om utlännningen har särskild anknytning till Sverige, förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlännningen, eller utlännings barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid eller andra starka skäl talar för att utlännningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck delar utskottet regeringens bedömning att det kan röra sig om allt från subtila inskränkningar i de utsattas levnadsvillkor till grovt våld eller hot om sådant våld samt att den omständigheten att kränkningarna skett inom ramen för en hederskontext som regel kan betraktas som försvårande vid bedömningen. Till detta kommer att

det vid hedersrelaterad brottslighet sällan är fråga om ett enstaka tillfälle utan vanligen om systematiska övergrepp, eftersom brottsligheten är en följd av rådande normer inom den ifrågavarande kretsen. Även av den anledningen bör hedersrelaterad brottslighet typiskt sett uppfylla kravet på att kränkningarna ska vara av visst allvar. Mot denna bakgrund anser utskottet att skyddet mot utvisning för den som utsatts för hedersrelaterad brottslighet är tillräckligt. Motion 2021/22:4681 (L) yrkande 5 avstyrks därför.

Återkallelse av uppehållstillstånd

Sverige har inte nyttjat skyddsgrundsdirektivets möjlighet att återkalla uppehållstillstånd för flyktingar vid fara för medlemsstatens säkerhet och vid synnerligen grova brott. Vidare har Sverige inte genomfört regler i familjeåterföreningsdirektivet som möjliggör återkallelse av uppehållstillstånd på grund av hot mot allmän ordning och säkerhet. Det behövs därför en översyn av genomförandet när det gäller det EU-rättsliga regelverket för att öka möjligheterna att återkalla ett uppehållstillstånd. Vidare bör regeringen återkomma med lagförslag som tydliggör att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott innebär att eventuella uppehålls- och arbetstillstånd som tidigare meddelats utlänningen förfaller. För att möjliggöra för Migrationsverket att bedöma om det finns grund för att återkalla den dömdes skyddsstatusförklaring bör dessutom en allmän domstol underrätta Migrationsverket när en utlänning döms för brott men inte utvisas på grund av brott. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Motionerna 2021/22:4676 (M) yrkandena 9–11 tillstyrks därmed. Motion 2021/22:4685 (KD) yrkande 7 tillstyrks delvis.

Upphållstillstånd på grund av anknytning efter brott mot familjemedlem

I en motion anges att det bör förtydligas att den som har utvisats på grund av brott mot familjemedlemmar inte ska kunna återvända till Sverige på grund av anknytning till brottsoffren. Utskottet noterar att det i dag gäller att uppehållstillstånd får vägras kärnfamilj bl.a. om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller makarna inte lever tillsammans. Vid bedömningen av om uppehållstillstånd bör vägras för att sökanden utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet måste, förutom brottslighetens art och omfattning samt styrkan i den åberopade anknytningen, även beaktas den tid som gått sedan sökanden senast dömdes för brott. Migrationsöverdomstolen har slagit fast att förekomst av brottslighet som riktat sig mot anknytningspersonen särskilt ska beaktas (MIG 2008:46). Utskottet anser emellertid att det är av stor vikt att en utlänning som utvisats på grund av grova brott mot medlemmar av den egna familjen inte på nytt kan återvända till Sverige enbart på grund av sin familjeanknytning till brottsoffren efter att återreseförbudet löpt ut. Utskottet anser därför att det behövs ett förtydligande i lagstiftningen. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 2021/22:4681 (L) yrkande 6.

Utvärdering

Utskottet noterar att det i det aktuella ärendet föreslås omfattande ändringar av reglerna om utvisning på grund av brott i syfte att skärpa regelverket. Det föreslås bl.a. att utvisning på grund av brottets allvar ska kunna ske vid lägre straffvärden än i dag. Det ställs också högre krav på utlänningens etablering i det svenska samhället för att han eller hon inte ska bli utvisad. Vidare tas kravet på synnerliga skäl för utvisning när utlänningen vistats länge i Sverige bort. Regeringen föreslår också en ökad möjlighet att neka uppehållstillstånd när en utlänning har dömts för brott. Utskottet utgår från att regeringen följer upp de nya reglerna efter att de varit i kraft en tid och återkommer vid behov. Enligt utskottets mening behöver inte riksdagen göra ett tillkännagivande om hur vistelsetiden beaktas i domstolspraxis eller hur förslaget om att öka möjligheten att neka uppehållstillstånd påverkat Migrationsverket och migrationsdomstolarnas bedömningar. Motion 2021/22:4676 (M) yrkandena 4 och 8 avstyrks därför.

Regeringen har i propositionen lämnat en redogörelse för riksdagens tillkännagivande om att utvisning på grund av brott bör användas i fler fall (bet. 2018/19:SfU16, rskr. 2018/19:177). Regeringen bedömer att tillkännagivandet genom förslagen i denna proposition är slutbehandlat. Utskottet har inga invändningar mot regeringens bedömning.

Reservationer

1. Avslag på lagförslagen, punkt 1 (V)

av Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag,

b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4644 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Regeringens förslag om skärpningar av regelverket om utvisning på grund av brott brister i proportionalitet. Förslagen innebär att människor riskerar att dömas till utvisning för betydligt lindrigare brott än nuvarande regler. Anknytningen till och vistelsetiden i Sverige kommer inte att beaktas på samma sätt som i dag vilket gör att människor i praktiken kommer att utvisas till länder som de har en bristande anknytning till. Det gäller i synnerhet de personer som kom till Sverige innan de fyllde 15 år. Kraven på etablering riskerar att bli godtyckliga och rättsosäkra. Riksdagen bör därför avslå propositionen.

Regeringen bör emellertid återkomma med förslag om att i lag uttryckligen reglera ett stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller kränkningar i en nära relation.

2. Skydd mot utvisning för brottsoffer, punkt 2 (M, SD, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Hans Eklind (KD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Ann-Sofie Alm (M) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i de delar det avser 7 kap. 4 § tredje stycket.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 12 och avslår proposition 2021/22:224 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Riksdagen bör avslå regeringens förslag i 7 kap. 4 § tredje stycket UtL om att det i lag ska anges att det vid bedömningen av om ett uppehållstillstånd ska återkallas när ett tillståndsgrundande förhållande upphört särskilt ska beaktas om utlänningen eller utlänningsens barn har utsatts för våld eller kränkningar i relationen. Regeringens förslag kommer sannolikt inte att leda till minskad risk för att personer fortsatt far illa. I många fall torde det vara bättre för individen att återvända till hemlandet där det kan finnas familj, vänner och sociala och kulturella band, eftersom personen tillbringat större delen av sitt liv där.

3. Utvisning på grund av brott, punkt 4 (SD)

av Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 och

2021/22:2552 av Jonas Andersson i Skellefteå m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2021/22:313 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:662 av David Lång (SD),

2021/22:856 av Edward Riedl (M),

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 31,

2021/22:2997 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2021/22:3604 av Lars Beckman och Ellen Juntti (båda M),

2021/22:3884 av Robert Halef (KD) yrkande 1,

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 74 och 75,

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 33,

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkandena 34 och 42,

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt Förenta nationernas flyktingkonvention gäller principen om non refoulement, dvs. en flykting ska inte utvisas till ett land där han eller hon riskerar hot mot liv eller frihet. En flykting som dömts för synnerligen grova brott och som utgör en samhällsfara kan dock enligt flyktingkonventionen inte återropa denna princip. Utlänningar som begår synnerligen grova brott, som t.ex. våldtäkt eller mord bör därför kunna utvisas även när det finns risk för refoulement. Regeringen bör arbeta aktivt för att Sverige ska få mer handlingsutrymme att utvisa flyktingar som har begått synnerligen grova brott, både internationellt och när det gäller vissa åtaganden inom EU-rätten. Det ska aldrig vara fråga om verkställighetshinder om en utlänning har begått ett synnerligen grovt brott.

4. Utvisning på grund av brott, punkt 4 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 33,

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkandena 34 och 42 samt

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 6 och avslår motionerna

2021/22:313 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:662 av David Lång (SD),

2021/22:856 av Edward Riedl (M),

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16,

2021/22:2552 av Jonas Andersson i Skellefteå m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 31,

2021/22:2997 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2021/22:3604 av Lars Beckman och Ellen Juntti (båda M),

2021/22:3884 av Robert Halef (KD) yrkande 1,

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 74 och 75 samt

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Att kravet på synnerliga skäl för att kunna utvisa en utlänning på grund av brott tas bort är positivt. Vidare bör regeringens förslag om att ersätta uttrycket brottslighet mot ordet brott i reglerna om att återkalla ett uppehållstillstånd

utvärderas för att säkerställa att förslaget får avsedd effekt. Därutöver bör regeringen inom ramen för EU-samarbetet verka för EU-gemensamma lösningar för att se till att personer med utvisningsbeslut på grund av grov brottslighet, t.ex. våldtäkt och mord, inte får vara kvar på svensk eller europeisk mark.

5. Utvisning på grund av brott, punkt 4 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 74 och 75 samt

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2 och

avslår motionerna

2021/22:313 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:662 av David Lång (SD),

2021/22:856 av Edward Riedl (M),

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16,

2021/22:2552 av Jonas Andersson i Skellefteå m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 31,

2021/22:2997 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2021/22:3604 av Lars Beckman och Ellen Juntti (båda M),

2021/22:3884 av Robert Halef (KD) yrkande 1,

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 33,

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkandena 34 och 42 samt

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringens förslag om utvisning på grund av brott är ett steg i rätt riktning. Det finns dock brister i regleringen av vilka brott som på grund av sin karaktär ska kunna leda till utvisning oavsett fängelsestraffets längd. Det handlar om brott som innebär en särskilt allvarlig kränkning som t.ex. hedersrelaterade brott. Detta bör anges i lag i stället för att överlämnas till rättstillämpningen så att huvudregeln vid hedersrelaterade brott blir utvisning.

Antalet utvisningar på grund av brott som inte kan verkställas på grund av verkställighetshinder behöver minska. Hinder kan uppstå t.ex. när hemlandet vägrar ta emot utlänningsen. Regeringen bör sätta ökat tryck på att varje stat tar ansvar för sina medborgare i de fall de har dömts till utvisning på grund av brott. Förväntningar om detta behöver också ingå i principerna för Sveriges

utvecklingsbistånd, när det gäller mottagarländer som Sverige eller EU har ett långsiktigt biståndssamarbete med.

6. Straffvärdegräns, punkt 5 (M, SD, L)

av Maria Malmer Stenergard (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Ann-Sofie Alm (M), Jennie Åfeldt (SD) och Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3048 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5,
2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12,
2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15,
2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 35,
2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 9,
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21 och
2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1,
bifaller delvis motion
2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14 och
avslår motion
2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringens förslag om en sänkning av straffvärdegränsen går inte tillräckligt långt. Inom de ramar som grundlagen, EU-rätten och internationella åtaganden sätter bör ett brott med ett straffvärde på fängelse som huvudregel leda till utvisning på grund av brott även om det inte finns en återfallsrisk. Vidare bör hedersbrott alltid medföra utvisning för utländska medborgare genom att straffskalan för hedersbrott endast ska omfatta fängelse och att utvisning alltid ska meddelas när utländska medborgare döms för ett brott på fängelsenivå.

7. Anknytning vid utvisning på grund av brott, punkt 6 (M, KD, L)

av Maria Malmer Stenergard (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Katarina Brännström (M), Hans Eklind (KD), Ann-Sofie Alm (M) och Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14,

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 36,

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 och

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 4,

bifaller delvis motionerna

2021/22:3065 av Borian Åberg (M) yrkande 2 och

2021/22:4034 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2 och

avslår motionerna

2021/22:384 av Staffan Eklöf (SD),

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 och

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

De skärpningar som regeringen föreslår när det gäller t.ex. krav på etablering för att inte bli utvisad på grund av brott är välkomna men inte tillräckliga. Den dömdes anknytning bör endast i undantagsfall kunna utgöra hinder mot utvisning på grund av brott. Endast i de fall en utvisning skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande ska anknytning till det svenska samhället eller till personer bosatta i Sverige kunna utgöra skäl för att inte besluta om utvisning på grund av brott.

8. Anknytning vid utvisning på grund av brott, punkt 6 (SD)

av Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 och
 2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 1,
 bifaller delvis motion
 2021/22:384 av Staffan Eklöf (SD) och
 avslår motionerna
 2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 2,
 2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14,
 2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 36,
 2021/22:4034 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2,
 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 och
 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Utländska medborgare som begått brott i Sverige har genom sitt eget agerande försakat rätten att vara kvar i Sverige. Huruvida de lärt sig svenska i viss utsträckning eller har ett arbete ska inte beaktas. Utgångspunkten bör vara att anknytning inte beaktas alls för de som döms för brott där förutsättningarna för utvisning är uppfyllda.

9. Återfallsbrottslighet, punkt 7 (S, V, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Björn Petersson (S), Rasmus Ling (MP) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion
 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Redan i dag anges i lag att utvisning på grund av brott kan beslutas förutsatt att utlänningen dömts för brott till fängelse, gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Skäl att ytterligare skärpa lagstiftningen i fråga om i vilken utsträckning som återfallsbrottslighet ska leda till utvisning saknas. Med det anförda saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag till lagstiftning om att den som återfaller i brott lättare ska kunna utvisas än den som är förstgångsförbrytare.

10. Obligatorisk prövning av utvisning på grund av brott, punkt 8 (S, C, V, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Björn Petersson (S), Rasmus Ling (MP), Jonny Cato (C) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 15,

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 38,

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 4,

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 2, 6 och 7,

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

När det gäller frågan om att domstolen alltid ska pröva frågan om utvisning på grund av brott vid vissa brott, t.ex. hedersrelaterade brott och hatbrott skulle detta gå stick i stäv med utvecklingen mot en mer ackusatorisk process med en domare som har en i princip objektiv och i förhållande till parterna opartisk ställning. Eftersom det i regel inte framkommer att en gärning har haft ett visst motiv förrän under huvudförhandlingen skulle det också leda till stora praktiska och resurskrävande svårigheter för domstolarna ur bl.a. handläggnings-synpunkt. Det bör därför inte införas en skyldighet för domstolen att alltid pröva frågan om utvisning vid vissa brott. Vidare aviserar regeringen i propositionen en avsikt att i ett annat sammanhang utreda om en ordning med ökat ansvar eller en skyldighet för åklagaren att yrka på utvisning i dessa mål bör införas. Regeringen anger i propositionen att en utländsk dom kan ges betydelse vid bedömningen av återfallsrisken. Det är dock inte nödvändigt att åklagare regelmässigt ska undersöka förekomsten av eventuella utländska brottmålsdomar. Med det ovan anförda finns inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om obligatorisk prövning för domstolar, åklagares skyldighet att yrka på utvisning på grund av brott och att åklagare regelmässigt bör undersöka förekomsten av eventuella utländska brottmålsdomar.

11. Verkställighetshinder, punkt 9 (S, C, V, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Björn Petersson (S), Rasmus Ling (MP), Jonny Cato (C) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3048 av Fredrik Schulte (M) yrkande 6,

2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 3,

2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 37,

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vad gäller verkställighetshinder som t.ex. risk för tortyr eller förföljelse i hemlandet bör domstolarna även i fortsättningen beakta detta vid prövningen av utvisningsfrågan. Om hänsyn till verkställighetshinder skulle tas först i samband med att beslutet ska verkställas kan det leda till att utvisningsbeslutet måste upphävas efter avtjänat straff om verkställighet då inte är möjlig. Detta kan leda till merarbete, ökade kostnader samt ett minskat förtroende hos allmänheten för systemets funktionalitet vid icke verkställda utvisningar. Att verkställighetshinder beaktas i ett tidigt skede innebär också att utlännigen och dennes anhöriga kan besparas en lång ovisshet i frågan om en utvisning kan förväntas trots påståenden om hinder mot verkställighet. Med det anförda finns det inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att bedömningen av verkställighetshinder bör göras i nära anslutning till att straffet avtjänats.

12. Inhibition, punkt 10 (V)

av Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4189 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 32,

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 13 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

När en fråga om utvisning på grund av brott prövas ska rätten ta hänsyn till om utlänningen inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs, s.k. verkställighetshinder. Detta kan gälla bl.a. om det finns skälig anledning att anta att utlänningen skulle vara i fara att straffas med döden eller utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Det är i dessa fall för den enskilde mycket viktigt att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan meddelas. Det finns därför inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om inhibition vid icke bestående verkställighetshinder.

13. Återreseförbudets längd och straff för olovlig vistelse, punkt 11 (S, C, V, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Björn Petersson (S), Rasmus Ling (MP), Jonny Cato (C) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 16 och 17 samt

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 39 och 40.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att återreseförbuden ska bli längre och att de varaktiga återreseförbuden inte bara bör vara förbehållna de allra grövsta brotten. Om brottslighetens straffvärde motsvarar fängelse i mindre än ett år ska återreseförbudet normalt bestämmas till fem år. Motsvarar det fängelse i ett år eller mer men inte två år ska återreseförbudet normalt bestämmas till tio år. Vid högre straffvärden ska återreseförbudet normalt inte tidsbegränsas. Som skäl för att bestämma återreseförbudets längd på ett annat sätt än nivåerna i regeringens lagförslag får domstolen beakta brottslighetens karaktär och risken för att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Domstolen får också ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till honom eller henne. Det ska i likhet med förslaget om hänsyn till anknytning vid bedömningen av om en utlänning ska utvisas göras en stramare bedömning av anknytningen än hittills. Den föreslagna ordningen innebär t.ex. att den som gör sig skyldig till grov misshandel eller rån med ett straffvärde på upp till två års fängelse som utgångspunkt kan räkna med ett tioårigt återreseförbud. Det innebär också att t.ex. ett allvarligt brott som våldtäkt, till skillnad från i dag, kan leda till ett

återreseförbud utan tidsbegränsning. Regeringens förslag om skärpning av återreseförbudets längd är tillräckligt.

När det gäller straff för olovlig vistelse efter återreseförbud på grund av brott gäller i dag att en utlänning som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän han eller hon enligt ett verkställt beslut om utvisning på grund av brott inte har rätt att återvända hit kan dömas till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter. Det finns inte skäl att skärpa straffen för olovlig vistelse efter återreseförbud på grund av brott.

Mot denna bakgrund finns det inte skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att ytterligare förlänga återreseförbuden och att skärpa straffen för olovlig vistelse efter återreseförbud på grund av brott.

14. Utvisning på grund av brott för EU-medborgare och skyddsbehövande, punkt 12 (M, SD, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Hans Eklind (KD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Ann-Sofie Alm (M) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 13 och

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2021/22:3065 av Boriana Åberg (M) yrkande 4 och

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 34.

Ställningstagande

Andelen stölder och inbrott som begås av utländska stöldligor har eskalerat. Den fria rörlighetens syfte är inte att underlätta för utländska medborgare att begå brott i Sverige. Det bör därför utredas om förutsättningarna för utvisning på grund av brott för EU-medborgare kan utökas.

Regeringen bör verka för att EU:s migrationslagstiftning i fler fall än i dag ska möjliggöra utvisning av personer som begår brott. Bland annat medför skyddsgrundsdirektivet vissa begränsningar av när skyddsbehövande kan utvisas.

15. Övrigt om utvisning på grund av brott och återreseförbud, punkt 13 (SD, KD)

av Julia Kronlid (SD), Hans Eklind (KD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3 och
2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkandena 4 och 8.

Ställningstagande

Regeringen föreslår visserligen att bedömningen av utlänningens etablering ska göras stramare i förhållande till återreseförbudets längd. Det är emellertid angeläget att tidigare dömda inte ska kunna återvända till Sverige. Ytterligare skärpningar behövs därför. Utlänningens anknytning till Sverige genom språk och arbete bör aldrig beaktas i bedömningen av återreseförbudets längd.

För flyktingar gäller särskilda regler om utvisning på grund av brott. Det kan uppfattas som stötande om detta ska omfatta personer som beviljats asyl men frivilligt reser till sitt hemland och uppehåller sig där för att sedan återvända och begå brott i Sverige. Därför behövs det en översyn av förutsättningarna för utvisning på grund av brott när det gäller flyktingar.

Brott mot blåljuspersonal hotar samhällets funktion. Att förhindra polis, brandkår eller ambulans är ett angrepp mot någons liv, hälsa, frihet och frid. Det bör därför tydligare framgå att brott mot blåljuspersonal utgör en kategori bland brott av viss karaktär som bör kunna leda till utvisning vid lägre straffvärden.

16. Uppehållstillstånd för betänkanhetid och skydd mot utvisning för brottsoffer, punkt 14 (C, V, MP)

av Rasmus Ling (MP), Jonny Cato (C) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3579 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 56 och

avslår motionerna

2021/22:3202 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) och

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för betänketid kan i dag ges ett offer för människohandel för att han eller hon ska kunna återhämta sig och ta ställning till ett samarbete med de brottsutredande myndigheterna. För att säkerställa att brottsoffret får tillräcklig tid till återhämtning bör betänketidens längd om 30 dagar ses över.

17. Uppehållstillstånd för betänkandetid och skydd mot utvisning för brottsoffer, punkt 14 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 5 och

avslår motionerna

2021/22:3202 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) och

2021/22:3579 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 56.

Ställningstagande

Den som utsatts för hedersrelaterade brott i Sverige måste, liksom familjemedlemmar, kunna få fortsatt skydd genom uppehållstillstånd. Detta ska gälla även när utlänningen haft ett uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person som sedan utvisats på grund av hedersrelaterad brottslighet.

18. Återkallelse av uppehållstillstånd, punkt 15 (S, C, V, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Björn Petersson (S), Rasmus Ling (MP), Jonny Cato (C) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 9–11 och
2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

En utlännning som omfattas av definitionen flykting enligt 4 kap. 3 § UtIL har rätt att förklaras vara flykting. En utlännning får dock vägras flyktingstatusförklaring om han eller hon genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige eller har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta verksamheten här. Av samma skäl får en flyktingsstatusförklaring återkallas. Vidare får ett uppehållstillstånd återkallas om det på grund av tidigare verksamhet eller i övrigt kan antas att utlännningen kommer att bedriva sabotage, spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet i Sverige eller i något annat nordiskt land. Dessutom gäller att uppehållstillstånd får vägras kärnfamilj om utlännningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Därutöver gäller redan i dag att de eventuella arbets- eller uppehållstillstånd som utlännningen tidigare beviljats förfaller vid ett beslut om utvisning på grund av brott. Det finns inte något behov av att förtydliga detta.

Vidare föreskrivs i 7 kap. 11 § utlänningsförordningen (2006:97) att en allmän domstol ska underrätta Migrationsverket om en dom eller ett beslut om utvisning.

Riksdagen behöver mot bakgrund av det ovan anförda inte rikta något tillkännagivande till regeringen om en översyn i syfte att öka möjligheterna att återkalla ett uppehållstillstånd, att förtydliga att eventuella arbets- eller uppehållstillstånd som utlännningen tidigare beviljats förfaller vid ett beslut om utvisning på grund av brott och att utvidga allmänna domstolars underrättelseskyldighet för att möjliggöra för Migrationsverket att bedöma om det finns grund för att återkalla den dömdes skyddsstatusförklaring.

19. Uppehållstillstånd på grund av anknytning efter brott mot familjemedlem, punkt 16 (V)

av Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Det finns redan i dag en möjlighet att vägra uppehållstillstånd för kärnfamilj bl.a. om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller makarna inte lever tillsammans. Vid bedömningen av om uppehållstillstånd bör vägras för att sökanden utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet måste, förutom brottslighetens art och omfattning samt styrkan i den åberopade anknytningen, även beaktas den tid som gått sedan sökanden senast dömdes för brott. Migrationsöverdomstolen har slagit fast att förekomst av brottslighet som riktat sig mot anknytningspersonen särskilt ska beaktas (MIG 2008:46). Det saknas således skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om ett förtydligande i lagstiftningen.

20. Utvärdering, punkt 17 (M, SD, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Hans Eklind (KD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Ann-Sofie Alm (M) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 4 och 8.

Ställningstagande

Vistelsetid ska enligt regeringens förslag ges mindre självständig betydelse när det gäller beaktandet av utlänningens anknytning till Sverige vid prövningen av utvisning på grund av brott. Dessutom slopas kravet på synnerliga skäl för att utvisa en utlänning på grund av brott när utlänningen har vistats i Sverige en viss tid. Regeringen bör inom två år från det att de nya reglerna har trätt i kraft göra en utvärdering av tillämpningen för att se hur vistelsetiden beaktas i domstolspraxis.

Det är positivt att regeringen lämnar förslag som syftar till att öka möjligheten att neka uppehållstillstånd för en utlänning som har begått brott. Regeringen bör dock, för att säkerställa att den föreslagna ändringen får avsedd effekt, inom två år från ikraftträdandet följa upp hur förslaget har påverkat Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas bedömningar.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:224 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister.

Följdmotionerna

2021/22:4644 av Tony Haddou m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår proposition 2021/22:224 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ett stärkt skydd mot återkallelse av uppehållstillstånd för den som utsatts för våld eller kränkningar i en nära relation i enlighet med propositionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utländska brottslingars anknytning till Sverige inte ska beaktas i prövningen om utvisning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verkställighetshinder inte ska beaktas i prövningen om utvisning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlännings anknytning till Sverige inte ska beaktas i bedömningen om återreseförbudens längd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisningsfrågan alltid ska prövas när en utlännings åtalas för brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett brott med ett straffvärde på fängelse som huvudregel ska leda till utvisning

- på grund av brott, även om det inte finns en återfallsrisk, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åklagare regelmässigt bör undersöka förekomsten av eventuella utländska brottmålsdomar och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den dömdes anknytning endast i undantagsfall ska kunna utgöra hinder mot utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom två år från det att lagen träder i kraft ska göra en utvärdering av hur vistelsetiden beaktas i domstolspraxis och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bedömningen av verkställighet ska göras i nära anslutning till avtjänandet av straffet och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast möjligt ska återkomma med förslag som innebär att utvisningsfrågan alltid ska prövas vid hedersrelaterade brott samt hatbrott och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åklagare alltid ska yrka på utvisning på grund av brott när förutsättningarna enligt lagstiftningen är uppfyllda och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom två år från det att lagen träder i kraft ska följa upp hur förslaget om att öka möjligheten att neka uppehållstillstånd påverkat Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas bedömningar och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag om att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott innebär att eventuella uppehålls- och arbetstillstånd som tidigare meddelats utlänningen ska förfalla och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra vissa direktivbestämmelser för att öka möjligheterna att återkalla uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allmän domstol ska underrätta Migrationsverket när en utlänning döms för brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 12. Riksdagen avslår regeringens förslag i 7 kap. 4 § tredje stycket utlänningslagen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som möjliggör inhibition av utvisningsbeslut eller uppskjuten verkställighet för personer som utvisats på grund av brott när det finns icke bestående verkställighetshinder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagreglering av att utvisning alltid ska prövas vid vissa typer av brott, såsom vid rasistiska brott och andra hatbrott, grova vålds- och sexualbrott samt våld i nära relationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudregeln vid hedersrelaterade brott alltid ska vara utvisning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagreglering om att den som återfaller i brott lättare ska kunna utvisas än den som är förstagångsförbrytare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt reformering av reglerna för bedömning av i vilken utsträckning den dömda har etablerat sig i det svenska samhället, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppehållstillstånd för offer för hedersrelaterade brott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förutsättningarna för återvändande till Sverige för den som dömts till utvisning för grova brott mot medlemmar av den egna familjen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inhibera utvisningsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidpunkten för domstolens utvisningsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s migrationslagstiftning i fråga om utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffvärdesgränsen för personer med flyktingstatus och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åklagares skyldighet att pröva frågan om utvisning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av ordet brott och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddsgrundsdirektivet och återkallande av uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:313 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det straffbart att utebli från anmälningsplikten för en dömd person och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:384 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vistelsetid i Sverige som en av grunderna att beakta vid domstolens övervägande om utvisning för en utlänning som har begått brott ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:662 av David Lång (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiggeri och prostitution ska betraktas som oärlig försörjning och därmed vara skäl för att avvisa respektive utvisa utländska medborgare som ägnar sig åt sådan verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:856 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler utvisningar av utländska medborgare som begår brott i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2527 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning alltid ska prövas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt gräns för när utvisning kommer i fråga och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anknytning vid utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk utvisning vid grov brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning på livstid och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2552 av Jonas Andersson i Skellefteå m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verkställighetshinder inte ska föreligga ifall en utlänning har begått synnerligen grova brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning av utländska våldtäktsmän och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som kräver oskuldskontroller, i den mån det är möjligt, ska utvisas ur landet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som gör sig skyldig till hedersrelaterat våld, där så är möjligt, ska utvisas ur landet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2997 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisningsbeslut av gängkriminella och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3048 av Fredrik Schulte (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla brott som ger fängelsestraff med få undantag också ska leda till utvisning av personer som inte är medborgare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågan om utvisning bör prövas i samband med att ett eventuellt fängelsestraff har avtjänats och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3065 av Boriana Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla brott med straffvärde från sex månader och uppåt som huvudregel ska leda till utvisning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att när en domstol överväger om en utlänning bör utvisas ska betydligt mindre hänsyn än i dag tas till utlänningens levnadsomständigheter, familjeförhållanden och tid i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågan om verkställighet ska avgöras i anslutning till när utvisningen ska ske och ingen hänsyn ska tas till detta vid domstolens avgörande och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medborgare i EES-/EU-länder ska kunna dömas till utvisning i betydligt större utsträckning än i dag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3202 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler funktioner måste ges mandat att identifiera brottsoffer för människohandel och ansöka om reflektionsperiod och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3579 av Johan Hedin m.fl. (C):

56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att betänketidens längd på 30 dagar för offer för människohandel ska ses över för att säkerställa att brottsoffret får tillräcklig tid till återhämtning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3604 av Lars Beckman och Ellen Juntti (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avslag och utvisning om brott begås under tiden man är asylsökande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning som utgångspunkt ska ske av alla utländska medborgare som begår brott på fängelsenivå, enligt EKMR-minimum, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att domstolen ska döma till utvisning trots att det föreligger hinder mot verkställighet om den tilltalade samtidigt döms till ett längre fängelsestraff och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3786 av Johan Forssell m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utlänning (tredjelandsmedborgare) som döms till fängelse alltid bör dömas till utvisning på grund av brott om det inte är oförenligt med Sveriges internationella åtaganden och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över frågan om huruvida förutsättningarna för utvisning på grund av brott kan utökas för EU-medborgare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3787 av Johan Forssell m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den dömdes anknytning endast i undantagsfall kan utgöra hinder mot utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett brott med ett straffvärde på fängelsenivå som huvudregel ska leda till utvisning på grund av brott, även om det inte föreligger en återfallsrisk, och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden för återreseförbud på grund av brott ska förlängas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen vid olovlig vistelse efter återreseförbud på grund av brott ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3842 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett brott med ett straffvärde på fängelse som huvudregel ska leda till utvisning på grund av brott, även om det inte föreligger en återfallsrisk, och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den dömdes anknytning endast i undantagsfall kan utgöra hinder mot utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett skärpt regelverk och om att bedömningen av verkställighet ska ske i nära samband till avtjänandet av straffet och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åklagare alltid ska yrka på utvisning på grund av brott när förutsättningarna enligt lagstiftningen är uppfyllda och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden för återreseförbud på grund av brott ska förlängas och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen vid olovlig vistelse efter återreseförbud på grund av brott ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3884 av Robert Halef (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra fler utvisningar på livstid av brottslingar med utländska medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L):

74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om verkställighet av utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning som utgångspunkt ska ske av alla utländska medborgare som begår brott på fängelsenivå, enligt EKMR-minimum, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning som möjlig påföljd vid hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4034 av Josefin Malmqvist (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta utvisning ur landet i de fall gärningsmannen saknar svenskt medborgarskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning ska komma i fråga oftare och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om synnerliga skäl för utvisning för den som vistats i Sverige längre än fyra år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning till andra EU-länder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottslingar dömda för grov brottslighet med utvisningsbeslut inte bör försättas på fri fot på svensk mark och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vad som utgör synnerliga skäl i regelverket i utvisningsmål och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen
(2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716)¹

dels att 8 a kap. ska upphöra att gälla,

dels att 3 b kap. 2 §, 5 kap. 15 och 17 §§, 7 kap. 4 och 7 b §§, 8 kap. 14 §, 10 kap. 2 och 7 §§, 12 kap. 12 b och 23 §§, 14 kap. 4 §, 20 kap. 1 och 2 §§, 21 kap. 9 § och 22 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 8 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 b kap.2 §²

Förutom i detta kapitel finns bestämmelser som kompletterar utträdesavtalet i 8 kap. 7 a och 16 §§, 8 a kap. 5 §, 9 kap. 8 b och 8 e §§, 12 kap. 13 a, 15 och 17 §§ och 14 kap. 5 c §.

Förutom i detta kapitel finns bestämmelser som kompletterar utträdesavtalet i 8 kap. 7 a och 16 §§, 8 a kap. 6 §, 9 kap. 8 b och 8 e §§, 12 kap. 13 a, 15 och 17 §§ och 14 kap. 5 c §.

5 kap.15 §³

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader *skall på ansökan av förundersökningsledaren* ges till en utlänning som vistas här, om

1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål *skall* kunna genomföras,

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader *skall* ges till en utlänning som vistas här, om

1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål *skall* kunna genomföras,

¹ Senaste lydelse av
8 a kap. 1 § 2014:198
8 a kap. 2 § 2014:198
8 a kap. 3 § 2014:198
8 a kap. 4 § 2014:198
8 a kap. 5 § 2020:939
8 a kap. 6 § 2014:198
8 a kap. 7 § 2014:198
8 a kap. 7 a § 2014:198
8 a kap. 8 § 2014:198
8 a kap. 8 § 2014:198
8 a kap. 9 § 2014:198
8 a kap. 10 § 2014:198

² Senaste lydelse 2020:939.

³ Senaste lydelse 2007:322.

rubriken till 8 a kap. 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 1 § 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 5 § 2020:939
rubriken närmast före 8 a kap. 6 § 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 7 § 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 7 a § 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 8 § 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 9 § 2014:198
rubriken närmast före 8 a kap. 10 § 2014:198.

2. utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,

3. utlänningen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser, och

4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det och de där angivna förutsättningarna fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det, det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, ska ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om de förutsättningar som anges där fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

En ansökan om uppehållstillstånd eller förlängt tillstånd enligt denna paragraf görs av förundersökningsledaren. Om det finns anledning att anta att utlänningen har utsatts för brott enligt 4 kap. 1 a eller 1 b § brottsbalken får en ansökan om uppehållstillstånd enligt andra stycket göras även av socialnämnden.

Vid prövningen av en ansökan om uppehållstillstånd enligt detta kapitel ska det, utom i fall som avses i 1, 2, 2 a, 2 d, 3 eller 4 §, särskilt beaktas om den sökande gjort sig skyldig till *brottslighet* eller *brottslighet* i förening med annan misskötsamhet. Vid prövning av uppehållstillstånd enligt 3 a § första stycket 1 och andra stycket ska det särskilt beaktas om utlänningen eller utlänningens barn kan antas bli utsatt för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid om uppehållstillstånd skulle beviljas.

Upphållstillstånd enligt 3 § första stycket 2 eller 3 och 3 a § andra stycket får beviljas endast efter medgivande också av den förälder till vilken anknytning inte åberopas, om den föräldern har del i vårdnaden av barnet.

Upphållstillstånd ska inte beviljas en person som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat, eller hans eller hennes anhöriga, om personen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

17 §⁴

Vid prövningen av en ansökan om uppehållstillstånd enligt detta kapitel ska det, utom i fall som avses i 1, 2, 2 a, 2 d, 3 eller 4 §, särskilt beaktas om den sökande gjort sig skyldig till *brott* eller *brott* i förening med annan misskötsamhet. Vid prövning av uppehållstillstånd enligt 3 a § första stycket 1 och andra stycket ska det särskilt beaktas om utlänningen eller utlänningens barn kan antas bli utsatt för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid om uppehållstillstånd skulle beviljas.

7 kap.

4 §

Vid bedömning av om uppehållstillståndet *bör* återkallas enligt 1 eller 3 § för en utlänning som har rest in i landet *skall* hänsyn tas till den anknytning som utlänningen har till *det svenska samhället* och till om andra skäl talar mot att tillståndet återkallas.

Vid en sådan bedömning *skall* särskilt beaktas

1. *utlänningens levnadsomständigheter,*
2. *om utlänningen har barn i Sverige och, om så är fallet, barnets behov av kontakt med utlänningen, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningens uppehållstillstånd återkallas,*

Vid bedömning av om uppehållstillståndet *ska* återkallas enligt 1 eller 3 § för en utlänning som har rest in i landet *ska* hänsyn tas till den anknytning som utlänningen har till *Sverige* och till om andra skäl talar mot att tillståndet återkallas.

Vid en sådan bedömning *ska det* särskilt beaktas *i vilken utsträckning som utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället. Om utlänningen har barn i Sverige ska barnets behov av kontakt med honom eller henne, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas om utlänningens uppehållstillstånd återkallades också särskilt beaktas. Även*

⁴ Senaste lydelse 2014:198.

3. utlänningens övriga utlänningens övriga familjeförhållanden, och förhållanden ska särskilt beaktas.

4. hur länge utlänningen har vistats i Sverige.

Vid bedömningen av om uppehållstillståndet ska återkallas enligt 3 § andra stycket ska det också särskilt beaktas om det förhållande som avses där har upphört främst på grund av att utlänningen eller utlänningens barn i förhållandet har utsatts för våld eller annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid.

7 b §⁵

Upphållstillstånd enligt 5 kap. 15 § får, utöver vad som anges i 1, 3, 5 och 6 §§, återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda.

Upphållstillståndet får inte återkallas innan förundersökningsledaren fått tillfälle att yttra sig.

Upphållstillståndet får inte återkallas innan *den som har ansökt om tillståndet har fått tillfälle att yttra sig.*

8 kap.

14 §⁶

En EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare som har permanent uppehållsrätt får avvisas eller utvisas enligt 11 § endast om det finns synnerliga skäl.

En EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare som har permanent uppehållsrätt får avvisas eller utvisas enligt 11 § endast om det är särskilt motiverat av hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

En EES-medborgare som är barn får avvisas eller utvisas enligt 11 § endast om beslutet är oundgängligen nödvändigt av hänsyn till allmän säkerhet.

En EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast föregående åren får utvisas enligt 11 § endast om beslutet är oundgängligen nödvändigt av hänsyn till allmän säkerhet.

⁵ Senaste lydelse 2007:322.

⁶ Senaste lydelse 2014:198.

8 a kap. Utvisning på grund av brott

Allmänna förutsättningar för utvisning

1 §

En utlänning får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för brott till en strängare påföljd än böter, eller om en domstol undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till och dömer till en annan påföljd, och

1. gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet, eller

2. brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller som annars är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna kvar i Sverige.

I 4–7 §§ finns särskilda bestämmelser om utvisning av personer som tillhör vissa personkategorier.

2 §

Vid bedömningen av om en utlänning ska utvisas enligt 1 § ska domstolen ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige. Det ska då särskilt beaktas i vilken utsträckning som utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället. Om utlänningen har barn i Sverige ska barnets behov av kontakt med honom eller henne, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas om utlänningen utvisades också särskilt beaktas. Även utlänningens övriga familjeförhållanden ska särskilt beaktas.

3 §

När en fråga om utvisning enligt 1 § prövas ska hänsyn tas till om utlänningen på grund av bestämmelserna i 12 kap. inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs.

Flyktingar och vissa andra skyddsbehövande

4 §

En utlänning som är flykting och som behöver en fristad i Sverige får utvisas enligt 1 § endast om

1. utlänningen har begått ett synnerligen grovt brott och det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna kvar i Sverige, eller

2. utlänningen i Sverige eller utomlands har bedrivit verksamhet som har inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta med sådan verksamhet här.

Första stycket gäller också för en utlänning som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. eller uppehållstillstånd enligt 22 kap.

Utlänningar som kom till Sverige som unga

5 §

En utlänning som kom till Sverige innan han eller hon hade fyllt 15 år och som, när åtal väcks, har vistats här sedan minst fem år får utvisas enligt 1 § endast om

1. utlänningen har gjort sig skyldig till brottslighet som har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst två år eller som annars är av sådan karaktär att han eller hon inte bör få stanna kvar i Sverige, eller

2. utlänningen har återfallit i brott på ett sådant sätt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

EES-medborgare och vissa andra utlänningar

6 §

En EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas enligt 1 § endast om det sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

Det som sägs i 8 kap. 12–14 §§ om utvisning enligt 8 kap. 11 § gäller även vid prövningen av utvisning enligt denna paragraf.

Första och andra styckena gäller även för en utlänning som har beviljats uppehållsstatus i Sverige eller i övrigt utövar rättigheter enligt avdelning II i andra delen av utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU.

Varaktigt bosatta

7 §

En utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige får utvisas enligt 1 § endast om han eller hon utgör ett reellt och tillräckligt allvarligt hot mot allmän ordning och säkerhet. I detta ligger att ekonomiska syften inte får ligga till grund för beslutet.

När en domstol överväger om en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt ska utvisas ska den ta hänsyn till hur länge utlänningen har varit bosatt i Sverige, hans eller hennes ålder, följderna av en utvisning för utlänningen och hans eller hennes familjemedlemmar samt utlänningens band till Sverige eller avsaknad av band till ursprungslandet.

En utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige och som har internationellt skydd i en

annan EU-stat får utvisas endast till den staten.

Behörig domstol

8 §

Utvisning på grund av brott beslutas av den domstol som handlägger brottmålet.

Beslut om utvisning vid ändring av påföljd enligt 34 kap. brottsbalken

9 §

När en domstol enligt 34 kap. brottsbalken beslutar att ändra en påföljd för en utlänning som också har meddelats ett beslut om utvisning, får domstolen även meddela det beslut om utvisningen som förändringen av påföljd ger anledning till.

Återreseförbud

10 §

Ett beslut om utvisning på grund av brott ska innehålla förbud för utlänningen att återvända till Sverige under viss tid eller utan tidsbegränsning.

I beslutet ska utlänningen upplysas om den påföljd som överträdelse av förbudet kan medföra enligt 20 kap.

Återreseförbudets längd

11 §

Återreseförbudets längd ska bestämmas med utgångspunkt i brottslighetens straffvärde. Om detta motsvarar fängelse i mindre än ett år ska återreseförbudet normalt bestämmas till fem år. Motsvarar det fängelse i ett år eller mer men inte två år ska återreseförbudet normalt bestämmas till tio år. Vid högre straffvärden ska återreseförbudet normalt inte tidsbegränsas.

Som skäl för att bestämma återreseförbudets längd på ett annat sätt än som sägs i första stycket får domstolen beakta brottslighetens karaktär och risken för att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Domstolen får också ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till honom eller henne.

När ett återreseförbud börjar löpa

12 §

Ett återreseförbud enligt 10 § börjar löpa den dag utlänningen lämnar medlemsstaternas territorium eller, om beslutet om utvisning ska verkställas till en medlemsstat, den dag utlänningen lämnar Sverige.

Med medlemsstater avses de stater i vilka Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna är tillämpligt.

Särskilt tillstånd till kort besök

13 §

En utlänning som har meddelats ett återreseförbud enligt 10 § får ges särskilt tillstånd av Migrationsverket att göra ett kort besök här, om besöket gäller synnerligen viktiga angelägenheter. Om det finns särskilda skäl, får ett sådant tillstånd ges också på ansökan av någon annan än utlänningen.

Uppehållstillstånd och upphävande av utvisningsbeslut

14 §

Bestämmelser om uppehållstillstånd för den som har utvisats enligt detta kapitel finns i 12 kap. Där finns också regler om upphävande av ett sådant utvisningsbeslut.

10 kap.

2 §⁷

Ett barn får tas i förvar, om

1. det är sannolikt att barnet kommer att avvisas av Polismyndigheten eller avvisas med omedelbar verkställighet av Migrationsverket eller om det är fråga om att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett sådant beslut,

2. risken är uppenbar att barnet annars håller sig undan och därigenom äventyrar en verkställighet som inte bör fördröjas, och

3. det inte är tillräckligt att barnet ställs under uppsikt enligt bestämmelserna i 7 §.

Ett barn får också tas i förvar, om

1. det är fråga om att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett beslut om avvisning i andra fall än enligt första stycket eller ett beslut om utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 8 a kap. 1 eller 5 §, och

2. det vid ett tidigare försök att verkställa beslutet inte visat sig tillräckligt att barnet ställts under uppsikt enligt bestämmelserna i 7 § andra stycket.

1. det är fråga om att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett beslut om avvisning i andra fall än enligt första stycket eller ett beslut om utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 8 a kap., och

7 §⁸

Ett barn får, under de förutsättningar som anges i 2 § första stycket 1 och 2, ställas under uppsikt.

Ett barn får dessutom ställas under uppsikt när beslut har meddelats om avvisning i andra fall än som avses i 2 § första stycket eller när beslut har meddelats om utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 8 a kap. 1 eller 5 §.

Ett barn får dessutom ställas under uppsikt när beslut har meddelats om avvisning i andra fall än som avses i 2 § första stycket eller när beslut har meddelats om utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 8 a kap.

⁷ Senaste lydelse 2017:906.

⁸ Senaste lydelse 2014:198.

12 kap.12 b §⁹

Om en förundersökningsledare har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 §, får Migrationsverket besluta om inhibition av ett beslut att avvisa eller utvisa den utlänning som ansökan avser.

Om en förundersökningsledare eller en socialnämnd har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 §, får Migrationsverket besluta om inhibition av ett beslut att avvisa eller utvisa den utlänning som ansökan avser.

23 §¹⁰

Har ett beslut om avvisning eller utvisning verkställts, och anträffas utlänningen därefter här i landet, ska beslutet verkställas på nytt, om det har *vunnit* laga kraft eller enligt 7 eller 8 § ändå får verkställas och om det inte har upphört att gälla enligt 22 §.

Har ett beslut om avvisning eller utvisning verkställts, och anträffas utlänningen därefter här i landet, ska beslutet verkställas på nytt, om det har *fått* laga kraft eller enligt 7 eller 8 § ändå får verkställas och om det inte har upphört att gälla enligt 22 §.

Beslut om avvisning eller utvisning får dock inte verkställas om utlänningen

1. återvänt med uppehållstillstånd eller visering,
2. återvänt efter att ha fått särskilt tillstånd till ett kort besök här i landet enligt 8 kap. 25 § eller 8 a kap. 9 §, eller
3. efter återkomsten beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Vad som sägs i andra stycket 1 gäller under giltighetstiden för tillståndet eller viseringen.

Ett beslut om avvisning eller utvisning som inte är förenat med något gällande förbud att återvända får inte heller verkställas om utlänningen är undantagen från krav på visering eller uppehållstillstånd enligt 2 kap. 8 a första stycket eller 8 b § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 9 §.

14 kap.4 §¹¹

Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § eller beslut om återkallelse av ett tillstånd som meddelats med stöd av 5 kap. 15 § överklagas till migrationsdomstol.

Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § eller beslut om återkallelse av ett tillstånd som meddelats med stöd av 5 kap. 15 § överklagas till migrationsdomstol.

⁹ Senaste lydelse 2013:646.

¹⁰ Senaste lydelse 2014:198.

¹¹ Senaste lydelse 2007:322.

Endast förundersökningsledaren får överklaga sådana beslut.

Sådana beslut får överklagas endast av förundersökningsledaren eller, om det är socialnämnden som har ansökt om tillståndet, endast av nämnden.

20 kap.

1 §

Till böter döms en utlänning som uppsåtligen eller av oaktsamhet uppehåller sig i Sverige utan föreskrivet tillstånd *och* utan att utlänningen har ansökt om ett sådant tillstånd *eller* en förundersökningsledare har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd för utlänningen med stöd av 5 kap. 15 §.

I ringa fall *skall* åtal för brott enligt denna paragraf inte väckas annat än om det är motiverat från allmän synpunkt.

Till böter döms en utlänning som uppsåtligen eller av oaktsamhet uppehåller sig i Sverige utan föreskrivet tillstånd, utan att utlänningen har ansökt om ett sådant tillstånd *och utan att* en förundersökningsledare *eller en socialnämnd* har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd för utlänningen med stöd av 5 kap. 15 §.

I ringa fall *ska* åtal för brott enligt denna paragraf inte väckas annat än om det är motiverat från allmän synpunkt.

2 §¹²

Till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter döms en utlänning som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän han eller hon enligt ett verkställt beslut om utvisning enligt 8 a kap. 1 *eller* 5 § inte har haft rätt att återvända hit.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om utlänningen har flytt hit av skäl som avses i 4 kap. 1, 2 eller 2 a §.

I ringa fall ska åtal för brott enligt första stycket inte väckas annat än om det är motiverat från allmän synpunkt.

Till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter döms en utlänning som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän han eller hon enligt ett verkställt beslut om utvisning enligt 8 a kap. inte har haft rätt att återvända hit.

21 kap.

9 §¹³

En utlänning som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd *får utvisas på grund av brott endast om det finns sådana omständigheter som anges i 8 a kap. 2 § andra stycket.*

I 8 a kap. 4 § finns bestämmelser om utvisning på grund av brott i fråga om en utlänning som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

¹² Senaste lydelse 2014:198.

¹³ Senaste lydelse 2014:198.

22 kap.5 §¹⁴

En utlänning som har uppehållstillstånd enligt 2 eller 3 § får utvisas på grund av brott endast om det finns sådana omständigheter som anges i 8 a kap. 2 § andra stycket. I 8 a kap. 4 § finns bestämmelser om utvisning på grund av brott i fråga om en utlänning som har uppehållstillstånd enligt 2 eller 3 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.
2. Vid tillämpningen av 8 a kap. 13 § ska med beslut som där nämns likställas motsvarande beslut enligt äldre bestämmelser.

¹⁴ Senaste lydelse 2014:198.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 5 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt propositionen En Föreslagen lydelse
stärkt rättsprocess och en ökad
lagföring (prop. 2021/22:186)*

29 kap.

5 §

Vid straffmätningen ska rätten, utöver brottets straffvärde, i skälig omfattning beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada,
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde,
3. om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks,

4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet,

5. om den tilltalade frivilligt angett sig,

6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket,

7. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning,

8. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet, eller

9. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning,

7. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet, eller

8. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Finns det någon sådan omständighet som avses i första stycket, får rätten döma till ett lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet, om det finns särskilda skäl för det.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

För varje person får det registreras sådana uppgifter ur domen som avser

1. utgången i ansvarsdelen,
2. utdömd påföljd eller meddelad påföljdseftergift, och
3. beslut om utvisning enligt 8 a kap. 1 eller 5 § utlänningslagen (2005:716).

3. beslut om utvisning enligt 8 a kap. utlänningslagen (2005:716).

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

¹ Senaste lydelse 2014:196.

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande 2021/22:JuU7y

Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet beslutade den 21 april 2022 att ge justitieutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2021/22:224 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk och eventuella följdmotioner i de delar dessa berör justitieutskottets beredningsområde.

Justitieutskottet behandlar i sitt yttrande frågor om utvisningsmen samt skyldighet för domstolar och åklagare att pröva frågan om utvisning. Dessa frågor tas bl.a. upp i motionerna 2021/22:4676 (M) yrkandena 7 och 8, 2021/22:4667 (SD) yrkande 5, 2021/22:4644 (V) yrkande 1, 2021/22:4685 (KD) yrkande 8 och 2021/22:4681 (L) yrkande 1.

Justitieutskottet välkomnar regeringens förslag och anser utifrån de utgångspunkter som utskottet har att beakta att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag och avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (M, SD, V, KD, L).

Utskottets överväganden

Gällande rätt

Grundläggande förutsättningar för utvisning på grund av brott

Om en person som inte är svensk medborgare gör sig skyldig till brott kan en allmän domstol, förutom att döma ut påföljd för brottet, under vissa förutsättningar även besluta att utlänningen ska utvisas ur Sverige på grund av sin brottslighet. De centrala bestämmelserna om detta finns i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716), förkortad UtLL.

Enligt 8 a kap. 1 § UtLL får en utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare utvisas ur Sverige om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse. Utvisning får också beslutas när domstolen undanröjer en tidigare villkorlig dom eller skyddstillsyn och dömer till annan påföljd (8 a kap. 1 § första stycket). Att brottet ska kunna leda till fängelse innebär att fängelse ska ingå i straffskalan för brottet. Däremot krävs det inte att påföljden bestäms till fängelse i det enskilda fallet.

Därutöver krävs även, för att utvisning ska få beslutas, att utlänningen döms till en svårare påföljd än böter och att

1. gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet eller
2. brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att utlänningen inte bör få stanna kvar.

För utvisning på grund av brottets allvar gäller, enligt förarbetena, som en allmän riktlinje att brottet har ett straffvärde om minst ett års fängelse.

När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas ska den ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Domstolen ska särskilt beakta

1. utlänningens levnadsomständigheter
2. om utlänningen har barn i Sverige och, om så är fallet, barnets behov av kontakt med honom eller henne, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningen utvisas
3. utlänningens övriga familjeförhållanden
4. hur länge utlänningen har vistats i Sverige (8 a kap. 2 § första stycket).

Ju starkare anknytning till landet, desto allvarligare måste brottsligheten vara för att utvisning ska ske.

Återreseförbud

Ett beslut om utvisning på grund av brott ska alltid innehålla ett förbud för utlännningen att återvända till Sverige, antingen för viss tid eller utan tidsbegränsning. Enligt förarbetena bör återreseförbud utan tidsbegränsning i allmänhet komma i fråga endast i samband med särskilt allvarlig brottslighet eller i fråga om utlännningar som tidigare har begått mycket allvarliga brott. Återfallsrisk och samhällsfarlighet bör tillmätas avgörande betydelse när förbudstiden bestäms.

Utvisningsmen

Utvisning på grund av brott är inte en brottspåföljd utan utgör en särskild rättsverkan av brott. Om en person har begått ett brott och utvisas på grund av det får han eller hon alltså både en påföljd för brottet och ett utvisningsbeslut. För att den samlade reaktionen på brottet inte ska bli oproportionerligt sträng finns en bestämmelse om s.k. utvisningsmen i brottsbalken (29 kap. 5 § första stycket 6). Bestämmelsen innebär att domstolen vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skäligen omfattning ska beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur landet. Den som saknar anknytning till Sverige anses normalt inte lida sådant men att bestämmelsen bör tillämpas. En tillämpning av bestämmelsen medför att gärningspersonen får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar. Menet kan även få betydelse vid påföljdsvalet (30 kap. 4 § första stycket brottsbalken).

Propositionen

Utvisningsmen

Regeringen föreslår i propositionen att bestämmelsen i brottsbalken om att domstolen vid straffmätningen ska beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon utvisas på grund av brottet ska tas bort. Utvisningen ska därmed inte heller inverka på påföljdsvalet. Regeringens bedömning är att det men som utvisningen innebär för den enskilde i stället bör beaktas när återreseförbudets längd bestäms.

Sänkt straffvärdegräns och utvisning på grund av brottets karaktär

Regeringen föreslår i propositionen att utvisning oberoende av återfallsrisk ska få ske om brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller som annars är av sådan karaktär att utlännningen inte bör få stanna kvar i Sverige. Enligt regeringen bör brottet ofta anses vara av sådan karaktär att det kan leda till utvisning vid lägre straffvärden än sex månader när det har inneburit ett angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när brottet annars utgjort en påtaglig integritetskränkning.

Utlänningsens etablering i det svenska samhället

Regeringen föreslår att regleringen i 8 a kap. 2 § första stycket UtL ska skärpas så att domstolen vid bedömningen av utlänningsanskyntning till Sverige särskilt ska beakta i vilken utsträckning utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället. Vid bedömningen av utlänningsanskyntning i samhället ska t.ex. arbetsförhållanden och boendeförhållanden beaktas.

Skyldighet för domstolar att pröva frågan om utvisning vid vissa brott

Regeringen gör bedömningen att det inte bör införas en skyldighet för domstolen att alltid pröva frågan om utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott. Utöver de förslag på generella skärpningar av utvisningsreglerna som lämnas bör det inte heller i övrigt införas några ytterligare bestämmelser för denna typ av brottslighet.

Regeringen anför att det som ett led i att bekämpa hedersrelaterad brottslighet och hatbrott bör säkerställas att den som har gjort sig skyldig till sådan brottslighet utvisas från Sverige i de fall det finns förutsättningar för det. Förslagen om sänkt straffvärdegräns och betydelsen av utlänningsanskyntning i samhället innebär enligt regeringen att hedersrelaterade brott och hatbrott kommer att vara utvisningsgrundande i avsevärt större utsträckning än i dag.

Regeringen anser att starka skäl talar mot att införa en prövningsskyldighet för domstolarna. En obligatorisk prövningsskyldighet för domstolen skulle innebära att domstolen alltid måste ta upp och pröva utvisningsfrågan, oavsett om åklagaren i det enskilda fallet har yrkat på utvisning eller inte. Om domstolen skulle åsidosätta en sådan skyldighet utgör det ett rättegångsfel som skulle kunna leda till att domen undanröjs och målet återförvisas av högre rätt.

Ett skäl som talar mot en sådan skyldighet är att det skulle gå stick i stäv med den svenska straffprocessens utveckling i en alltmer akusatorisk riktning, dvs. ett förfarande där det är åklagaren och inte domaren som ansvarar för brottsbekämpningen. Domaren intar i dag i princip en objektiv och opartisk ställning i förhållande till parterna.

Ett annat skäl som talar emot en prövningsskyldighet för domstolarna är att det kan leda till svårigheter för domstolarna ur handläggningssynpunkt. I många mål framkommer motivet för en åtalad gärning först när bevisningen prövas, vilket skulle innebära att den obligatoriska prövningsskyldigheten skulle stå klar först då. Den tilltalade skulle då behöva ges tillfälle att ange sin inställning samt förbereda och argumentera för sin sak. Dessutom måste domstolen – eftersom utvisningsfrågan ska prövas – inhämta nödvändig utredning för detta, framför allt ett yttrande från Migrationsverket och, om utlänningen har barn i Sverige, från socialnämnden. Detta skulle i vissa fall innebära att rättegången måste slutföras vid ett senare tillfälle eller helt ställas in och tas om.

Skyldighet för åklagare att pröva frågan om utvisning

Regeringen konstaterar att flera av de skäl som talar mot en prövnings-skyldighet för domstolarna inte gör sig gällande om en motsvarande uppgift i stället skulle läggas på åklagarna. Ett ökat ansvar eller en skyldighet för åklagarna att yrka på utvisning i dessa mål skulle t.ex. inte innebära ett åsidosättande av rollfördelningen i brottmålsprocessen eller medföra de handlägningsproblem för domstolarna som redogörs för ovan. En sådan lösning framstår därför enligt regeringen som ett lämpligare alternativ.

Regeringen gör dock bedömningen att det inte finns möjlighet att nu gå vidare med ett sådant förslag eftersom utredarna inte övervägt en sådan reglering och remissinstanserna därmed inte haft möjlighet att uttala sig om det. Regeringen avser dock att i ett annat sammanhang utreda om en sådan ordning bör införas.

Motionerna

Avslag på propositionen

Tony Haddou m.fl. (V) begär i kommittémotion 2021/22:4644 yrkande 1 att propositionen ska avslås. Enligt motionärerna innebär bl.a. förslaget om att ta bort bestämmelsen om utvisningsmen att människor riskerar att dömas till utvisning för betydligt lindrigare brott än enligt nuvarande regler.

Obligatorisk prövning av frågan om utvisning

I kommittémotion 2021/22:4676 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7 begärs att regeringen snarast ska återkomma med ett förslag som innebär att utvisningsfrågan alltid ska prövas vid hedersrelaterade brott och hatbrott. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att åklagare alltid ska yrka på utvisning på grund av brott när förutsättningarna enligt lagstiftningen är uppfyllda.

I kommittémotion 2021/22:4667 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 5 begärs att utvisningsfrågan alltid ska prövas när en utlänning åtalas för brott. Motionärerna anför att skyldigheten att pröva utvisningsfrågan inte bör begränsas till att gälla hedersrelaterad brottslighet och hatbrott.

I kommittémotion 2021/22:4681 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 1 begärs att utvisning alltid ska prövas vid vissa typer av brott, såsom vid rasistiska brott och andra hatbrott, grova vålds- och sexualbrott samt våld i nära relationer. Motionärerna anför att regeringen bör ta fram ett lagförslag där åklagaren får en sådan skyldighet.

I kommittémotion 2021/22:4685 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 8 begär motionärerna att regeringen utreder en ordning där åklagaren alltid har en skyldighet att pröva frågan om utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på regeringens förslag om att det ska bli möjligt att utvisa utlänningar som begår brott i fler fall än i dag. När det gäller frågan om utvisningsmen instämmer utskottet i att den nuvarande regleringen kan leda till stötande resultat. Även om fallen inte är många kan det i dag inträffa att en utlänning som har fått strafflindring på grund av utvisningen inte kan utvisas. Det är därför en rimlig ordning att i stället beakta det men som utvisningen innebär för den enskilde när återreseförbudets längd bestäms. Justitieutskottet anser därmed att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motion 2021/22:4644 (V) yrkande 1 i denna del.

När det gäller obligatorisk prövning av frågan om utvisning anser utskottet i likhet med regeringen att en sådan skyldighet inte bör läggas på domstolarna. Det finns dock, som regeringen anför, skäl att utreda en möjlighet att införa ett ökat ansvar eller en skyldighet för åklagarna att yrka på utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott. Eftersom regeringen i propositionen har angett att den avser att i ett annat sammanhang utreda om en sådan ordning bör införas saknas det dock enligt utskottet skäl att göra ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motionerna 2021/22:4676 (M) yrkandena 7 och 8, 2021/22:4685 (KD) yrkande 8 och 2021/22:4681 (L) yrkande 1. Justitieutskottet anser därför, från de utgångspunkter som utskottet har att beakta, att socialförsäkringsutskottet bör avstyrka motionsyrkandena. Mot bakgrund av vad justitieutskottet anför ovan bör socialförsäkringsutskottet även avstyrka motion 2021/22:4667 (SD) yrkande 5 om obligatorisk prövning av utvisningsfrågan.

Stockholm den 12 maj 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S) och Malin Björk (C).

Avvikande meningar

1. Skyldighet att pröva frågan om utvisning (M, KD, L)

Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Ellen Juntti (M), Juno Blom (L) och Ingemar Kihlström (KD) anför:

Av propositionen framgår att det saknas underlag för att nu överväga en reglering av en skyldighet för åklagarna att alltid ta upp utvisningsfrågan när det gäller hedersrelaterad brottslighet och hatbrott, men att regeringen avser att i ett annat sammanhang utreda om en sådan ordning bör införas. Vi instämmer i regeringens ståndpunkt att det som ett led i att bekämpa hedersrelaterad brottslighet och hatbrott bör säkerställas att den som har gjort sig skyldig till sådan brottslighet utvisas från Sverige i de fall det finns förutsättningar för det. En sådan ordning ligger i linje med vår uppfattning att åklagare alltid ska yrka på utvisning på grund av brott när de allmänna förutsättningarna för detta vid en preliminär bedömning är uppfyllda.

Vi anser därför att socialförsäkringsutskottet med tillstyrkande av motionerna 2021/22:4676 (M) yrkandena 7 och 8, 2021/22:4681 (L) yrkande 1 samt 2021/22:4685 (KD) yrkande 8 bör ta initiativ till ett tillkännagivande om att regeringen snarast möjligt ska återkomma med förslag som innebär att utvisningsfrågan alltid ska prövas när förutsättningarna för utvisning är uppfyllda, såsom vid hedersrelaterade brott och annan allvarlig brottslighet.

2. Skyldighet att pröva frågan om utvisning (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

I propositionen diskuteras en obligatorisk prövning främst i fråga om hedersrelaterad brottslighet och hatbrott. Frågan bör dock ses i ett bredare perspektiv. Vi anser att det bör införas en skyldighet att pröva utvisningsfrågan varje gång en utländsk medborgare åtalas för brott. Regeringen bör utreda en sådan prövningsskyldighet. Socialförsäkringsutskottet bör därför med tillstyrkande av motion 2021/22:4667 (SD) yrkande 5 föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande i frågan.

3. Avslag på propositionen (V)

Linda Westerlund Snecker (V) anför:

Regeringens förslag innebär bl.a. att utvisning på grund av brottets allvar ska kunna ske vid lägre straffvärden än i dag och att det ställs högre krav på utlänningsens etablering i det svenska samhället för att han eller hon inte ska bli utvisad. Förslaget riskerar att innebära en mycket betydande ökning av antalet utvisningar och jag anser att det brister i proportionalitet. Det gäller

även den del som avser borttagandet av bestämmelsen om utvisningsmen.
Socialförsäkringsutskottet bör därför avstyrka propositionen i denna del.